...этскэ политика—интернационализмын бодото бэелэл мүн

дээрэ социализмын хүсэ-
...үд түргэнөөр ехэ болоҗо,
...змын хүсэнүүдэй бага бо-
...ан ушар манай үе сагай
...н болоно. Капитализм
...юрэнхы кризисэй гурба-
...да ороод ябана. Капита-
...шагүй үхэл тээшээ даб-
...а. Дарлалтын хэгдэдэг,
...тэгшэ бэшэ эрхэтэй бай-
...үгүй муу байгуулалтые
...дахаар тиимэ хүсэн бай-

...лизмда эсэргүү тэмсэлэй
...бүхы революционно хүсэ-
...гэдэл болон бата жагсаал-
...д ехээр дулдыдаха байна.
... болон коммунизм байгуул-
... арадууд, капиталис оро-
... хүдэлмэришэн ангиин ре-
...о хүдэлөөн, дарлагданги
национально-сүлөөрэл-
...л нэгэн түгэлдэр хүсэн бо-
...мээд, дэлхэйн империалис
...тые хаман хаяжа байна.
...эй гол хубинь бүхы оро-
...үдэлмэришэн анги, тэрэнэй
...ала туйлалта — дэлхэйн
...ын системэ болоно.

...социализмын илалтанууд-
...жалан бии болоһон шэнэ
...далда мүнөө үе сагай тү-
...рөнүүд амжалтатайгаар хүг-
...ха гэжэ һүүлшын арбаад
... үедэ арадуудай хэһэн
...нно тэмсэлэй дүй дүршэл
...р харуулжа үгэнэ. Энэ
...иональна-сүлөөрэлгын хү-
...үн лэ хүсэдөөр хамаадана.
...змын байгуулһан коло-
...рлалтын гурим манай га-
...й дээрэ социализмын тог-
...болоһон лэ сагһаа хойшо
... эхилээ. **«Агуу ехэ Октяб-
...алис революциин илахын
... империализмын дарлалтые
... зайсуулжа шадаагүй бай-
... түүхэтэ баримта болоно.
...ын тогтон бии болоогүйдэ
...зарим хубидашье колониа-
...лдхаха тухай хэлэхэ ар-
...гаа гэжэ түүхэ гэршэлжэ**
...д Н. С. Хрущев хэлээ һэн.
... социалис революциин
...лхэйн хуурай газарай зур-

гаанай нэгэ хубида капиталис эзэр-
хэлгые усадхаа, империализмын бү-
хы системые һуларуулаа. Манай
орондо Коммунис партиин бэелүүл-
жэ эхилһэн дотоодын социалис ёһо-
ной шэнэдхэлгэнүүд революционно
үзэл бодол түрүүлхэ талаар угаа ехэ
нүлөө үзүүлээ. Дарлагданги арадуу-
дай национальна бэеэ даанхай боло-
хо һанал бодолой дэбжэлгэдэ Совет
гүрэнэй гадаадын политикын ленин-
скэ гол ёһонууд угаа ехэ удха ша-
нартай байгаа. Бүхы бага, ехэшье
арадуудай бүрин адли эрхэтэй байл-
гые мэдэрэлгэдэ, дотоодын хэрэгүүд-
тэ хамааралсахагүй, национально-
сүлөөрэлгын тэмсэл хэжэ байһан
оронуудта туһаламжа болон дэмжэл-
гэ үзүүлхэ ябадалда энэ политикань
үндэһэлдэг байна.

Дэлхэйн хоёрдохи дайнай, ха-
магай түрүүндэ, дэлхэйн социализ-
мын системын бии болоһоной һүү-
лээр угаа ехэ хубилалта болоҗо,
социализм бүри ехэ хүсэтэй болоо.
Энээнһээ уламжалан национально-
сүлөөрэлгын хүдэлөөнэй түүхэтэ
илалта туйлахада — колониальна
ёһо гуримые усадхахада таарамжа-
тай эрхэ байдал бии болоо. Коло-
ниальна дарлалтын гэнжые таһара
удара татажа байһан арадуудта Со-
ветскэ Союз, социалис хани нэгэдэ-
лэй бусад гүрэнүүд туһалаа, туһал-
жашье байһаар.

Колониализмые унагааҗа байһан,
уласхоорондын политикада эдэбхи-
тэйгээр хабаадагшад болоҗо, импе-
риализмые хүмэрюулэн унагааха ре-
волюционно хүсэн болоҗо байһан
арадуудта Советскэ Союзай ямар
шэнжэтэй, ямар түхэл янзын дэм-
жэлгэ үзүүлдэг байһые харуулһан
материалнуудые «Правда» мүнөөдэр
толилхонь. Газетэдэ бэшэгдэһэн ба-
римтанууд болон жэшээнүүдые бүри
олоор дурдажа болохо байна. **Эрхэ
сүлөөгэй, хүсэд бэеэ даанхай бай-
далай түлөө тэмсэжэ байһан ара-
дуудта манай ороной үгөөрөө бэшэ,
харин колониализмда эсэргүү тэмсэ-
лэй бүхы фронт дээрэ эрид шанга,
үрэ ехэтэй дэмжэлгэнүүдые удаа да-
раалуулан үзүүлдэг байһые эдэ бу-
хы баримтанууд, жэшээнүүд гэршэ-
лэн харуулжа үгэнэ.**

Манай үе сагта колониализмые
эсэслэн усадхахын түлөө арадуу-
дай тэмсэл олон фронт дээрэ, элдэб
янзын аргаар хэгдэнэ.

Дэлхэйн социалис системын та-
һалгаряагүйгөөр бэхижэжэ, дэлхэйн
империализмын һуларжа байһан эр-
хэ байдалда тон олон оронууд амга-
лан ёһоной аргаар бэеэ даанхай бай-
далтай болоно. Иимэ аргаар Инди
бүрин эрхэтэй болоо, Гана, Гвиней,
Мали, бусад олон оронууд коло-
ниальна ёһо гуримые усадхажа ша-
даа.

Зүгөөр зарим газарта амгалан ёһо-
ной аргаар бэеэ даанхай байдалтай
болохо заримдаа аргагүй байдаг гэжэ
дүй дүршэл харуулжа үгэнэ. Иимэ
аргаар сүлөөржэ шадахагүйбди гэ-
жэ арадууд ойлгоод байгаа һаа, тэ-
дэнэр буу зэбсэг гартаа барижа
тэмсэхэ баатай болодог гээшэ. Али-
шье ушартань Советскэ Союз тэдэн-
дэ эгээн лэ үрэ ехэтэй туһаламжа
үзүүлдэг.

Индиин болон Индонезиин ара-
дуудта Советскэ Союзай үзүүлһэн
бодото дэмжэлгэ энээниие гэршэлжэ
үгэнэ. Империалистнуудай булимта-
ран абаһан Гоа, Даман, Диу, Баруун
Ириан гэжэ газар нютагуудые бу-
саажа абалгадань тэдэндэ Советскэ
Союз туһалһан байна. СССР-эй зүг-
һөө үзүүлэгдэһэн эрид шанга, шууд
сэхэ туһаламжа хадаа өөһэдынь га-
зар дээрэ колониальна ёһо гурим
һэргээхые оролдоһон империалис гү-
рэнүүдэй добтолгые сухарюулан
сохихо хэрэгтэнь Египедэй болон
Сириин арадуудта туһалһан байна.
Франциин колонизаторнуудта эсэр-
гүү сүлөөрэлгын дайнда илажа га-
раһан Алжирай патриодууд Совет-
скэ Союзай зүгһөө үзүүлэгдэһэн бо-
дото дэмжэлгые үндэрөөр сэгнэһэн
байха юм. Иимэ туһаламжые коло-
низаторнууд болон нютагай революци-
да харша этэгээдүүдтэ эсэргүү
зэбсэгтэ тэмсэл хэжэ байһан залуу-
хан Йеменэй Республикын арадууд
үндэрөөр сэгнэнэ. Иимэ жэшээ тон
олоор дурдажа болохол.

Национально-сүлөөрэлгын хүдэ-
лөөнэй бодото ханинар хадаа эн-

дэ ёһотойл түрүү хүсэнүүд засагаа
барижа байнагүй гэһэн хуурмаг
шалтагаар сүлөөрөөд байһан залуу
гүрэнүүдэй эрилтэ хэрэгләмжэнүү-
дые тоонгүй гаража шадахагүйл.
Урдань колони, мүн дулдыданги бай-
һан оронуудай диилэнхи олонхинь
империализмтай тэмсэл хэнэ. Капи-
талис хүгжэлтын замда орохые орол-
додог хүсэнүүдэй болон капитализм-
һаа арсаха эрилтэ хэдэг түрүү бо-
долтой хүнүүдэй хоорондо эдэ оро-
нуудта тэмсэл болоно. Термоядерна
дай һүжэрөөхэ империалис түсэбүүд-
тэ эсэргүүсэн колониализмые эсэс-
лэн усадхахын түлөө, эб найрамдал
бэхижүүлхын түлөө эдэ оронуудай
диилэнхи олонхинь тэмсэнэ. Иимэ
оронуудые дэмжэхэ, тэдэниие бэхи-
жүүлгэдэ һайн нүлөө үзүүлхээр ту-
һалха, колонизаторнуудай дайшалан
оролгоһоо тэдэниие хамгаалха гээшэ
дэлхэйн империализмые һуларуулха
болоно бшуу.

Хитадай хүтэлбэрилэгшэдэй үгэ-
дэг заабаринууд империализмда
эсэргүү бүхы хүсэнүүдтэ, тусхайл-
бал, национально-сүлөөрэлгын хү-
дэлөөндэ имагтал хоро хүргэхэ бай-
на. Үнэндөө тэдэнэр юу хэхые
уряална гээшэб? Тэдэнэр националь-
но-сүлөөрэлгын хүдэлөөе мүнөө үе
сагай бусад революционно хүсэнүүд-
һээ таһалхые һэдэнэ гээшэ. Энэ хү-
дэлөөнэй удха шанарые элеэр ха-
руулхамнай гэһэн шалтаг бариад
үнэндөө тэрэниие һуларуулна гээ-

шэ. Юуб гэхэдэ, нацио-
нально-сүлөөрэлгын тү-
лөө тэмсэжэ байһан
арадуудые бусад ара-
дуудта, социалис системын оро-
нуудта, хүгжэнги капиталис гү-
рэнүүдэй хүдэлмэришэн ангида
зүрюугээр табихые тэдэнэр эр-
мэлзэнэ. Онсо эрхэ байдалые хэ-
рэгсээнгүйгөөр, хаа хаанагүй буу
зэбсэг гартаа барижа тэмсэхые
уряалхадаа тэдэнэр национально-
сүлөөрэлгын хүдэлөөе урагшагүйдэ-
хэ, диилдэхэ ябадал тээшэ түлхинэ
гээшэ. Эсэстэнь Хитадай хүтэлбэри-
лэгшэд хадаа сүлөөрхын түлөө тэм-
сэл хэжэ байһан арадуудые улас-
хоорондын коммунис хүдэлөөнэй
хараа шугамда эсэргүүгээр, термо-
ядерна тулалдаа зайсуулха хэрэгтэ,
энхэ тайбанаар зэргэ оршон байха
гол ёһонуудые бэелүүлгэдэ шэглүү-
лэгдэһэн социалис гүрэнүүдэй поли-
тикада эсэргүүгээр табихые хүсэнэ
гээшэ. Марксизм-ленинизмые бодо-
тоор ойлгохо ябадалтай тааралдаха-
гүй эдэ ябуулгануудынь империа-
лизмын эгээн лэ эзэрхэг түримхэй,
эгээн лэ үһэрюу этэгээдүүдтэ,
өөрынгөө эзэрхэлгэ һэргээхые һа-
наашалдаг колонизаторнуудта ту-
һална гээшэ.

Империалистнуудай галзуу муу-
хайгаар эсэргүүсэбэшье, арадуудай
сүлөөрэлгын хүдэлөөн улам үргэдэн
гүнзэгыржэ байна. Бүхы түрүү хү-
сэнүүдэй хамтын хүсэлэл оролдол-
гоор колониализмын хүсэдөөр, эсэс-
лэн илагдаха саг ойртожо ерээ.

(«Правдын» августын 7-ной түрүү бэшэг).

ТАСС-ай М Э Д Э Э С Э Л

«Космос-9» гэжэ ээлжээтэ хэмэл одон Советскэ Союзда 196... оной августын 6-да табигдажа, Газарые тойрохо замда гаргагдаа.

1962 оной мартын 16-да ТАСС-ай соносхоһон программы... ёһоор замбуулинай дайдые саашадань шэнжэлэн мэдэхын тулада х... мэл одон дээрэ научна аппаратура тодхогдонхой. Хэмэл одон замда... гараа:

— түрүүшээр 92,2 минутын турша соо Газарые тойрохо,
— Газарай нюрууһаа эгээн холонь (апогей) 519 километрт...
— Газарай нюрууһаа эгээн дүтэнь (перигей) 270 километрт...
— экваторһаа 49 градус һөөлжүүгээр ниидэхэ.

Научна аппаратураһаа гадна, одон дээрэ иимэ юумэнүүд би...
— 90,022 мегагерцын частота дээрэ хүдэлдэг радиоприёмни...
— замыень наринаар хэмжэхэ радио-түхеэрэлгэ,
— приборнууд болон научна аппаратурын хүдэлмэри тухай м... дээнүүдые газарта дамжуулха радиотелеметрическэ оньһо түхеэрэлг...

Хэмэл одон дээрэ тодхогдоһон аппаратура гэмгүй һайнаар хү... дэлнэ, абтаһан мэдээнүүдые тоололго-согсололгын центр шэнжэлж... байнхай.

Манолис Глезосэй буруушаалга

МОСКВА, августын 6. (ТАСС). Грециһээ Москвада байдаг посольстводо мүнөө үглөөгүүр Манолис Глезос ороо. Македониие автономи болгохо тухай Глезос хэлээ гэһэн хэбэртэйгээр Франс Пресс агентство худал хуурмаг мэдээсэл тарааһан байгаа. Энээнһээ уламжалан Глезостэ эсэргүүгээр хэгдэжэ байһан хардалга гүрдэлгын кампанида. Грециин правительствын хабаадалсажа байһан тушаа Грециин хэрэгүүдээр СССР-тэ байдаг саг зуурын этигэмжэтэ г-н И. Дзуниста Манолис Глезос буруушаалга мэдүүлээ.

И. Дзуниста Глезос иигэжэ мэ... дүүлээ:

Ямаршье үндэһэ баримтагүй... гөөр ЭДА-да болон намда өөртэ... мни гэм зэмэ ашаха гэһэн бүхы... һэдэлгэнүүд тушаань господи... премьер-министртэ эгээн лэ эри... шанга буруушаалга мэдүүлхые б... хүсэнэб. Гол асуудалнуудһаа ара... дай анхаралые һамааруулха зо... рилгоор хэгдэжэ байһан эдэ бүхы... хардалга гүрдэлгын кампанид... господин Пипинелисэй правитель... ство, премьер-министр өөрөө ха... баадалсана гэжэ би тоолоноб... тиимэһээ өөрынгөө буруушаалгы... правительствада сэхэ эльгээбэб.

БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

40-дэхи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№186 (10247) | 1963 оной августын 8, четверг | Сэн 2 мүнгэн

...АРГАЖАНАЙ ҮЙЛЭДБЭРИИН УПРАВЛЕНИИН КОЛХОЗ, СОВХОЗУУД ЭХЭ ОРОНДОО 120 МЯНГАН ЦЕНТНЕР ТАРЯА ХУДАЛДАХАНЬ

* * *

...УХАР-ШЭБЭРЭЙХИДЭЙ ҮҮСХЭЛЫЕ ДЭМЖЭНЭБДИ

Баргажанай колхоз, совхозуудай үйлэдбэриин управлениин ажалшадай социалис уялгаһаа

...анай үйлэдбэриин управ-
... ажалшад бүхы со-
...ал адли КПСС-эй ЦК-гай
...ленумэй шиидхэбэриие нэ-
...тайгаар дэмжэжэ, парти,
...ствынгаа үдэр бүриин ан-
...шэглэн, орон доторөө ком-
... материально-техническэ
...ури байгуулха тушаа пар-
... съездын шиидхэбэрине
...н түлөө үсэд шангаар
...байна.

...о ороһо таряа абалгые
...хын түлөө тэмсэжэ, кол-
...зууднай газараа һайнаар
... болохо, таряалангай ху-
... һайжаруулха талаар ни-
...дэлмэри ябуулһан байна.
...ондо ороһото ургамалнууд
...тарта гэхэ гү, али нёдон-
...о 5881 гектар ехэ тариг-
...а юм. Нийтын мал ажа-
...наар хүгжөөхын, ашаг
...рэшэлүүлхын тула тэжээл
...дхэхэ шухала байһые мэ-
... Баргажанай үйлэдбэриин
...иин колхознигууд болон
...ай хүдэлмэришэд үбһэ тэ-
...эдхэхэ түсэбөө дүүргэхэ,
... дүүргэхэ гэжэ оролдоно.
...шамэтэ тэжээл бэлэдхэлгэ-
...үсэн табигдаа. Мүнөө жэл
...ьһэтэй газартаа 10877
...лосэй ургамалнууд, тэрэ

тоодо 6572 гектар кукуруза тариг-
даһан байна. Тиигэжэ манай ажа-
хынууд 167 мянган тонно силос,
тэрэ тоодо 48,5 мянган тонно куку-
рузын силос дараха зорилготой.

Таряа хуряалгын халуун хаһын
эхилтэр үсөөхэн үдэрнүүд үлэбэ.
Тиимэһээ колхознигууд болон совхо-
зуудаймнай хүдэлмэришэд ургаса
хуряалгадаа эршэмтэйгээр бэлдэжэ
байнхай. Гүрэндэ таряа ехээр худал-
даха талаар Краснодарай хизаарай
колхоз болон совхозуудай социалис
уялганууд тухай КПСС-эй ЦК-гай
абаһан тогтоолые бодото ажалаараа
дэмжэн, Баргажанай колхоз, совхо-
зуудай үйлэдбэриин управлениин
ажалшад өөһэдынгөө түсэбые
шэнэдхэн хаража, **байгша ондо
гүрэндөө 110 мянган центнер таряа
худалдаха гэхэ гү, али нёдондоной-
хиһоо 280 мянган пүүд ехэ тушаа-
ха гэжэ шиидэз.** Ажахы бүхэнүүдэй
абаһан уялгануудые тодорхойлбол:
Хурамхаанай совхоз гүрэндөө 40
мянган центнер таряа, Дэрээнэй
совхоз—20 мянган центнер, Барга-
жанай совхоз—14 мянган центнер,

XXII партсъездын нэрэмжэтэ колхоз
—18 мянган, Ленинэй нэрэмжэтэ—
10 мянган, Карл Марксын нэрэмжэ-
**тэ колхоз 8 мянган центнер таряа
худалдаха гэһэн уялга абаа.**

Баргажанай үйлэдбэриин управле-
ниин колхознигууд, совхозуудай хү-
дэлмэришэд, хүдөө ажахын мэр-
гэжэлтэд ургасаяа түргөөр, гээл-
тэгүйгөөр хуряажа абаад, гү-
рэндөө 110 мянган центнер
таряа худалдаха гэһэн социалис
уялгаяа нэрэтэй түрэтэйгөөр бэе-
лүүлхын тула бүхы хүсэ шадалаа
элсүүлхэ байна. Энэмнай манай орон
дотор коммунизм байгуулха хэрэгтэ
хубитамнай болохо бшуу.

Баргажанай үйлэдбэриин уп-
равлениин колхоз, совхозуудай
коллективүүдэй даабаряар социа-
лис уялгада гар табигшад:

В. Б. Базаров, Баргажанай хү-
дөөгэй үйлэдбэриин парткомой сек-
ретарь; **С. О. Еланов,** үйлэдбэриин
управлениин начальник; **А. А.
Бадиев,** аймгүйсэдкомой түрүү-
лэгшэ; **С. А. Цыбиков,** Дэрээнэй
совхозой директор, **Д. Б. Шагда-
рон,** совхозой парткомой секре-
тарь; **А. И. Наволоцкий,** Хурам-
хаанай совхозой директор, **Б. М.
Надагуров,** совхозой парткомой
секретарь; **Ж. Ж. Жалсараев,**
Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой тү-
рүүлэгшэ, **Х. А. Бадмаев,** колхо-
зой парткомой секретарь; **С. И.
Тараскин,** XXII партсъездын нэ-
рэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ,
Ж. Ш. Бадалаев, колхозой партко-
мой секретарь; **Н. И. Малыгин,**
Баргажанай совхозой директор,
Н. С. Еранский, совхозой партко-
мой секретарь; **Л. Б. Раднаев,**
Карл Марксын нэрэмжэтэ колхо-
зой түрүүлэгшэ, **В. Ц. Баторов,**
колхозой парткомой секретарь.

...бһэшэд шударгыгаар ажаллана

... эндэ һаянай
...оо ехээр орожо,
...уряалгадамнай
... һаад ушарүү-
...бэ ябашье би-
...лмэг, наратай
һамбаашалжа,
...нтнер үбһэ һү-
...

... үбһэ хуряалга
...й бүхыдөө 27
...(хамтадаа 220
...дэлнэ. Дамбиев,
Галентинов,
... гэгшэдэй эр-
...звенонууд илан-
...аар ажаллана.

Эдэнэр бусад звено-
нуудта орходоо нилээд
ехэ үбһэ бэлдээ. Мүн
баһа городһоо ерэһэн
культпросвет һургуу-
лиин сельхозтехникумэй
студентнүүд маанадта
үбһэ хуряалган дээрэм-
най ехэхэн туһаламжа
үзүүлнэ. Эдэнэр бүхы
үбһэеэ һайн шанартай-
гаар сабшаха зуураа,
үдэр бүриингөө нормые
үлүүлэн дүүргэнэ.

Мүнөө бидэнэр август
һарын түрүүшын арбан
хоногой хугасаа соо үб-
һэ хуряалгаяа нилээд
шамдуулха зорилготой-
бди. Бригада, звено-
нуудтаа үшөө хэды шэ-
нээн үбһэ бэлдэхэб гэжэ
тодорхой даабари үгөө-
бди. Мэнэ иигээд түсэ-
бэй ёһоор хараалагдаһан
үбһэеэ һайн шанартай-
гаар хуряажа абаха бай-
набди.

Л. Раднаев.
Баргажанай үйлэдбэ-
риин управлениин
Карл Марксын
нэрэмжэтэ колхозой
түрүүлэгшэ.

Республикын колхоз, совхозуудта үбһэ сабшалга, һүрилгын ябаса тухай

1963 оной августын 5-най мэдээн

(Түсэбэй дүүргэлтэ процентээр)

...йлэдбэриин ...равленинүүд	Сабшагдаһан газар	Һүрилэгдэһэн үбһэн	Дарагдаһан силос
...жанай	27	20	1,3
...и	27	12	2,1
...нскын	45	29	8,2
...тын	28	16	1,4
...р-Шэбэрэ	40	28	1,0
...хэнэй	41	21	10.2
...н-Үдын	34	13	0,3
...ин	27	10	6,0
...тын	22	15	—

* * *

Саяанай совхоздо юугээ хүлеэнэб?

Хэнэйшье мэдэ-
һээр мүнөө үбһэ ху-
ряаха сагнай дүү-
рэхэ болоод байна
гээшэ, мэнэ иигээд таряа ху-
ряалгын халуун хаһа эхилхэнь.
Хэрбээ энэ үлөөшэ богонихон
болзор соо үбһэ хуряалгаяа эр-
хим шанартайгаар дүүргэжэ
шадаагүй һаа, саашадаа таряа
хуряалгын бүхы хүдэлмэридэ
ехэхэн һаад ушаруулагдаха
байха гэжэ хэндэшье мэдээжэ
ааб даа. Энээн тухай Саяанай
совхозой хүтэлбэрилэгшэдшье
һайса мэдэжэ байгаа ёһотой.

Гэбэшье тус совхоздо үбһэ
хуряалгын хүдэлмэри хангал-
тагүйгөөр ябуулагдана. Эндэ
5520 гектар сабшалангай 2188-
ниинь арайхан гэжэ сабшаг-
данхай. Тиигээд тэрэнэйнь 764
гектарынь мүнөө болотор ху-
ряагдангүй, хура бороондо гу-
тажа байха юм.

Илангаяа энэ совхозой 2-до-
хи отделени (эрхилэгшэнь нү-
хэр Б. Цыденов, партийна ор-
ганизациин секретарь нүхэр
А. Сотников) үбһэ тэжээл бү-
ришье муугаар бэлдэнэ. Тус
отделени мүнөө тэжээл бэлэд-
хэхэ түсэбэйнгөө миил 13 про-
центые дүүргээ.

Үбһэ хуряалгатнай юундэ
иигэжэ унжагайршоо юм гэжэ
отделениин хүтэлбэрилэгшэд-
һөө һурахада «энэ хабар ехэ
хүйтэн байжа, үбһэ ногоон
һайса ургаагүй» гэжэ зарима-
ниинь хэлэнэ. Нүгөөдүүлынь
«хура бороо таһалдангүй оро-
но, тиимэһээ үбһэ хуряалга-
мнай унжагайрна» гэжэ бэеэ
сагааруулхаяа оролдоно.

Үбһэ хуряалга дээрэ эмхид-
хэлэй хүдэлмэри хайша хэрэ-
гээр ябуулһанаа далдалхын
тула олон табан юумэ тооло-
һонойшье хэрэггүй. Тус отде-
лениин Д. С. Шултумовай эр-
хилдэг комсомол залуушуу-
лай звено тон адли эрхэ бай-
далда хүдэлжэ байгаад, үб-
һэ тэжээл бэлэдхэхэ түсэбөө
дүүргэхэеэ байна. Гансахан энэ
жэшээ баримта юу харуулнаб
гэхэдэ, хаана, ямар отделенидэ,
звенодо эмхидхэлэй, ойлгуу-
ламжын хүдэлмэри һайнаар
ябуулагдаһан байнаб, тэндэ
үбһэн элбэгээр, һайн шанар-
тайгаар бэлэдхэгдэнэ бшуу.
Харин эмхи журамгүйгөөр
хүдэлдэг отделени, звенонууд-
та тэжээл бэлэдхэхэ түсэбэйнь
30-аад лэ процент дүүргэгдэн-
хэй байха юм.

Энэ совхоздо мүнөө бүхыдөө
650 хүн үбһэ хуряалга дээрэ
хүдэлнэ. Мүн косилкатай 11
тракторна агрегат, 9 трактор-
на тармуур, 15 морин косил-
ка, 25 морин тармуур болон
бусад олон түхеэрэлгэнүүд
хүдэлнэ. Хэрбээ энэ бага бэ-
шэ хүсые һайнаар эмхидхэ-
жэ шадабал, 3340 га сабша-
лангые августын 20 болотор
дууһан сабшаад, хуряажа, со-
можо абаха аргатай байна.
Нээрээшье, тэжээл бэлэдхэлгэ
дээрэ хүдэлжэ байһан хүн бү-
хэндэ оройдоол 4—5 гектар
сабшалангай газар хүртэнэ.

Тиибэ яабашье эндэхи хү-
дэлмэришэд ажал хүдэлмэри-
дөө наранай дээрэ гараһан
хойно гараад, арай арайхан
гэжэ нэгэ хэды сото үбһэ саб-
шаад, наранай үшөө дээрэ бай-
хада байра тээшээ ябашана.
Иимэ янзаар саашадаа хүдэл-
хэ болоо һаа, Саяанай совхоз
энэ жэл үбһэ тэжээл бирагүй-
гөөр абахань гээшэ ха гэжэ
һанагдана.

Хайхарамжагүй иимэ бай-
далые Түнхэнэй үйлэдбэриин
управлени мэдэжэ байгаад,
тус совхозой хүтэлбэрилэг-
шэдтэ таараха хэмжээ аба-
дагүйнь гайхалтай.

А. Аржухаев.

Студентнүүд туһална

Зэдын үйлэдбэриин управ-
лениин «Коммунизмын зам»
колхоз үбһэ хуряалгынгаа хү-
дэлмэриие барагтай һайнаар
ябуулна. Эндэ мүнөө хэдэн зуу-
гаад центнер үбһэн һүрилэг-
дэнхэй.

Нуурта гэжэ һууринда үбһэ
хуряалга дээрэ ажаллажа
байһан Базар Гылыковэй эр-
хилдэг бригада бусадһаа ехэ
үбһэ бэлэдхээ. Тус бригада
сагай уларилай хэды муушье
һаа, үбһэ сабшалгаяа зогсоо-
доггүй, наратай үдэрые һам-
баашалжа, унагааһан сабша-
лангаа бултыень хуряадаг.

Энэ бригадада ехэнхидээ за-
луушуул хүдэлдэг юм. Тэдэ-
нэй тоодо Хужарай дунда һур-
гуулиин һурагшад, городһоо
зунай амаралтада ерэһэн сту-
дентнүүд олон. Эдэнэр үбһэ
хуряалгада ороһонһоо хойшо
түрүүшын табан үдэрэй ху-
гасаа соо хэдэн арбаад гек-
тар ногоо гараараа сабшажа
унагаагаа. Сэлмэг үдэрнүүдтэ
тэрэнээ бултыень һүрилжэ
абаһан. Тиигэжэ тус брига-
дынхид һайн шанартай үбһэ
элбэг дэлбэгээр бэлэдхэжэ
байһан ушартай.

Эндэхи залуушуул гансал
үбһэ хуряалгадаа анхаралаа
табяад байдаг бэшэ, мүн эн-
дэ ажаллажа байһан бусад
колхознигуудай дунда куль-
турно-гэгээрэлэй болон ойл-
гууламжын хүдэлмэри эмхи-
тэй һайнаар ябуулна.

Москвагай Ленинэй нэрэм-
жэтэ багшанарай институдай
студентка Надежда Бальжа-
нова, Улаан-Үдын педучили-
щиин студентка Эльвира Гон-
чарова болон бусад лекци,
хөөрэлдөөнүүдые эмхидхэнэд,
шэнэ газетэ, журналнуудые
бусад колхознигуудтаа унша-
жа үгэнэд. Зүжэг наада, кино
болон соёл гэгээрэлэй шуха-
ла бусад хэмжээ ябуулгануу-
дые үбһэ тэжээл бэлэдхэжэ
байһан хүн зоной дунда тус
колхозой партийна болон
комсомолой организацинууд
үргэн далайсатайгаар ябуул-
на.

Д. Балданов.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1. Ивалгын совхозой 3-дахи отделени наран сэсэгээр 200-гаад тонно силос дараад байна. Эндэ хоёр комбайнһаа гараһан ногоое 6 автомашинаар зөөнэ. Тракторист Анатолий Протасов, «СК-2,6» шэнэ комбайнаар силос гансаараа сабшажа ябана. 2. Тус совхозой 1-дэхи отделениин Влас Парфеновой звеногой тариһан 230 гектарай кукуруза һайнаар ургажа байнхай.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

Мал ажалай ашаг олзые элирүүлэгшэ гол үрэ дүнгынь—продукци аба-

Түрүүшын хахад жэл соо фермэнүүдэй ажалшадай хүдэлмэриин үрэ дүндэ зорюулагдаhан, малшадай областной зүблөөн hаяхан Вологда городто болобо. Мал ажалай продуктнуудые абалгаар колхозууд болон совхозуудай эрхим дээдэ үрэ дүнгүүдые туйлаhанайнь түлөө тус областьдо РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй дамжуулгын Улаан туг барюулагдаба.

Тус зүблөөн дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Президиумэй гэшүүн, РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Г. И. Воронов үгэ хэлэбэ. Тэрэнэй хэлэhэн үгэ эндэ толилогдобо.

1963 оной түрүүшын хахад жэл соо мал ажалые хүгжөөлгэдэ амжалтануудые туйлаhанайнь түлөө Вологодско областьдо дамжуулгын Улаан туг барюулха зуураа, Г. И. Воронов областиин колхозниигуудые, совхозуудай хүдэлмэришэдые, хүдөө ажахын мэргэжэлтэдые илаалтаарнь халуунаар амаршалаад, шэнэ шэнэ ехэ амжалтануудые туйлахыень хүсэбэ.

— Танай туйлалтанууд хадаа хүдөө ажахын үйлэдбэрие саашадань хүгжөөхын түлөө бүгэдэ арадай тэмсэлэй олон тоото үльгэр жэшээнүүдэй нэгэниинь болоно гэжэ,— тэрэ хэлэбэ. Арбан жэлэй саада тээ, Центральна Комитедэй сентябриин Пленум дээрэ, колхоз болон совхозуудай экономикые эрид ехээр хүгжөөхөөр партиин хараалhан хараа шугамhаа энэ тэмсэлэй эхилhыень таанар hайн мэдэнэт.

Арбан жэл гээшэмнай ехэ болзор бэшэ ха юм даа. Зүгөөр манай хүдөө нютагта ямар гайхамшагтай ехэ хубилалтанууд болооб! Энэ үе соо бүхы орон доторнай хүдөө ажахын продукциин ниитэ хэмжээнь 1,6 дахин, орооhо тарая абалга 1,8 дахин, мяха—1,6 дахин, hү—1,75 дахин ургаа. Үнгэрэгшэ жэлдэ Россин Федерациин колхоз болон совхозууд гүрэндэ 2 миллиард 218 миллион пүүд орооhо тарая худалдаhан байна—энэ хадаа 1957 ондо бүхы ороной бэлэдхээшэhээнь ехэ байна.

Бидэнэй урагшаа хэр холо зорihыемнай, манай хүдөө ажахын урда партиин ленинскэ сэсэн мэргэн политикын ямар туйлай ехэ арга боломжонуудые нээжэ үгэhыень энэ жэлнүүд эли тодоор харуулна. Республикын таряан ажалта зарим районуудта сагай уларилай бэрхэтэй байбашье, урдань иимэ эрхэ байгалай тохёолдоо hаа, ниитэ дээрээ бэрхэтэйхэн боложо магад байгаа, тиигэбэшье hаань гүрэнэйнгөө амбаарта Россин Федерациин колхоз болон совхозуудай горитойхон оруулалта хэхэ байhандань hаб найдамаар. Кубаниин таряашад талха таряанай түлөө тэмсэлдэ эрхим hайн үльгэр жэшээ харуулна: тэдэнэр хадаа 200 миллион пүүд орооhо таряа орондоо худалдаха гэжэ шиидэнхэй, энэнь түсэбөөр хараалагдаhанда орходоо 50 миллион пүүдээр ехэ болоно. Ставрополиин хизаарай Саратовска, Оренбургска, Ростовско болон бусад хэдэ хэдэн областьнуудай таряашад ехэ зорилгонуудые бэелүүлхээр байна. Мал ажалай олохон түрүүшүүл тодорхой амжалтануудые туйлажа байна.

Саашадаа Г. И. Воронов Вологодско областиин хүдөө ажахын хүгжэлтэ дээрэ тогтобо. Вологодско губерниин ажахын тодорхой мэргэжэлтэй байhыень тэмдэглэхэ зуураа, бүри Владимир Ильич Ленин иигэжэ заагаа hэн: эндэ «...орооhо таряан бэшэ, харин мал ажалай продуктнууд нэлэнхы ехэ удха шанартай байна». «Белоруссида, Балтика шадарай республикануудта, Россин Федерациин баруун-хойто областьнуудта хүдөө ажахые специализацилгын зарим асуудалнууд тухай» нүхэр Н. С. Хрущевой мэдээжэ Бэшэг соо Ленинэй эдэ заабаринууд мүнөөнэй эрхэ байдалда али болохоор хүгжөөгдэнхэй. Хүршэ областьнуудтал адли Вологодско областьдо мяха, hү болон мал ажалай бусад продуктнуудые эрид ехээр абадаг болохын тулада туйлай ехэ арга боломжонууд бии.

Эдэ арга боломжонууд тухай хэлэхэ зуураа, Г. И. Воронов республика дотор ниитэ дээрээ мал ажалай ямар байдалда байhыень, саашадаа түргэнөөр хүгжөөхэ арга боломжонуудыень тодорхойгоор шэнжэлэн харуулна.

Манай хүдөө ажахы хадаа коммунис байгуулалтын урган байгаа зорилгонуудтай холбоотой хүгжэлтын шэнэ үедэ оронхой. Наука болон түрүү дүй дүршэлэй туйлалтануудай үндэhэ hуури дээрэ бүхы колхозууд болон совхозуудта таряан ажалые, мал ажалые үндэр дээдэ болбосон түхэлтэй болгохо, бүхы ургамалнуудай ургасые эрид ехээр дээшэлүүлхэ, ажал болон зөөри багаар гаргашалжа, гектар бүхэнhөө продукци ехээр абадаг болохо гэхэ мэтээр хүдөө ажахые шууд түргэн ашаг олзо ехэтэй болохо хэрэгэй шиидхэхы удха шанартай байhаниинь КПСС-эй Программа соо тэмдэглэгдэнхэй. КПСС-эй ЦК-гай июниин Пленум дээрэ хэлэhэн үгэ соогоо нүхэр И. С. Хрущев энээн тухай дахин hануулhан байна. Тиимэ болохолоороо, хүдөө ажахыда хэгдэлэг манай хүдэлмэри тиимэ ехээр үргэжэхэ бэшэ, харин гүнзэгы шэглэлтэй болохо ёhотой. Энэ хадаа бүхы hалбаринуудта, илангаяа мал ажалда ехэ шухала байна.

Манай мал ажал мүнөө дээрээ үшөө гээгдэжэ ябана, долоон жэлэй үнгэрhэн жэлнүүдэй үедэ продукт абаха түсэб дүүргэгдээгүй, бүхыдөө республика дотор мал ажалай продуктнуудые бэлэдхэхэ гүрэнэй түсэбүүд бэрхэшээлтэйгээр дүүргэгдэнэ гэжэ мэдэрхэ хэрэгтэй. Ондоо ямаршье hалбарида орходоо тус hалбарида хуушанай арга методуудэй үлэгдэлнүүд, үйлэдбэрие хүгжөөлгэдэ хуушанайхяар хандаха ушарнууд ехээр үзэгдэнэ. Энэ хадаа түбхын түрүүндэ юун дээрэhээ харагданаб гэхэдэ, тэжээл бэлэдхэхэ, мал олошоруулха, бэлэн продукци абаха гэhэн хэрэгүүд олонхи ажахынуудта мүнөө хүрэтэр хоорондоо ехэ алгасаатай байhаар. Хоорондоо нягта холбоотой үйлэдбэриин эдэ гурбан hалбаринуудhаа алиниинь гол шухала, шиидхэхы удха шанартайб? **Гол шухалань—колхоз, совхоз бүхэндэ бата бэхи хүсэд тэжээлтэй болохо ябадал болоно. Тэжээлтэй байгаа hаа—малшье байха, hүншье байха, мяханшье байха.** Зүгөөр манайда түбхын түрүүндэ малай толгой тоолоод, харин тэжээлые хоёрдохи шатада табидаг хүнүүд үшөө бии байhаар.

«Энэ хадаа буруу hанамжа гээшэ,— гэжэ нүхэр Н. С. Хрущев 1962 оной январиин 12-то Минск городто Белорусска ССР-эй хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй зүблөөн дээрэ хэлэhэн байна. Таряанай байгаа сагта хулгана байха бшуу гэжэ—таряашад хо[illegible] хэлсэдэг байгаа. Тэжээлэй байгаа сагта малай тоо толгой олон байха бшуу. Гахай жэл соо 15—20 поршоонхо түрэдэг. Тэжээлэй байгаа hаа, нэгэ эхэ гахай тонно, бүри тонноhоо ехэ мяха үгэжэ шадаха байна. Тиимэ дээрэhээ малай тоо толгойншье олошорхол байха. Таряашанай үг заяанай сэсэн мэргэн үгые хэрэгсээнгүй байжа болохогүй. Таряашан хадаа гахайнгаа поршоонхолходо хэдыень үлөөлтэйб гэжэ бододог байгаа, тиигээд хэды шэнээн тэжээлтэй байнаб, тэрээн дээрэhээ дулдыдажа энэ асуудал шиидхэдэг байhан юм. Энэ хадаа үнэн зүб ушар гээшэ, энээниие мартажа болохогүй».

Тэжээлэй асуудалые шиидхэлгэ түбхын түрүүндэ таряаланги үргэдхэлгэhөө дулдыдана, гол шухалань кукуруза, саахарай свёкло, горох, тэжээлэй бобы гэхэ мэтын ургамалнуудай ургасые дээшэлүүлгэhээ дулдыдана. Энээниие шиидхээгүй хүн ниитын мал ажалые мүнөөнэй хэмжээндэ хүгжөөжэ шадахагүй байна. Мүнөө Россин Федерацин дотор тэжээл бэлэдхэлгэ ябажа байна. Тэжээлэй ургамалнуудаи үндэр баян ургаса туйлахаhаа гадна, баян тэжээлтэй боломоор бүхы бусад арга боломжонуудые хүсэдөөр хэрэглэхэ: сабшалан дээрэhээ баян ургаса абаха, силос ехээр дараха, урда-зүгэй районуудта таряа хадамсаараа таряанай үзүүр дээрэ тарилга хэхэ, hолоомо сомохо хэрэгтэй. Тэрэшэлэн тарилгын талмайн хубаарилгые саашадаа hайжаруулха, ургаса багатай ургамалнуудай орондо баян ургасатай ургамалнуудые тариха шухала. Тиигэбэл бидэ тэжээлээр баян байхабди, иимэ болохолоороо, мал ажалай продуктнуудаар элбэг байхабди. **Адууhа малайнгаа тоо толгойн олошорхо тума тэрээнhээ бүри элбэг баян тэжээлтэй байгаа саггаал, мал ажалай продуктнуудаар элбэг баян байхамнай лабтай.** Энээниие эли тодоор ойлгохо хэрэгтэй.

Зүгөөр тэжээл элбэг ехээр абадаг болохоhоо гадна, тэрэнэй боломжотой hайнаар, ашаг ехэтэйгээр хэрэглэхэ хэрэгтэй гэжэ Г. И. Воронов тэмдэглэнэ. Мүнөө дээрээ зарим ажахынуудта малаа шахажа таргалуулнагүй. Харин миил үл залгуулаад байлгана. Ондоогоор хэлэхэдэ, тэжээл гаргашална, тиигээд продукци абанагүй. Харин мүнөө зунай сагта, поли дээрээ кукурузын ургаад, саахарай свёклын ганраад байхадашье, тэдэниие малдаа эдюулнэгүй, малаа үлэн хоол дээрэ байлгана. Иигэжэ байхадаа малhаа ашаг шэмэ хайшан гээд абаха болоноб?! Нёдондо жэлэй энэ үеынхитэй сасуулжа үзэбэл, байгша оной түрүүшын хахад жэл соо Россин Федерациин колхоз болон совхозуудта үнеэдэйнь тоо толгой 1.015 мянган толгойгоор олошороо. Харин тиихэдэ, hү абалгань 241 мянган тонноор бага болоо. 1962 ондо республикын совхозуудта дунда зэргээр эбэртэ бодо малай түлэйнь шэгнүүрэй центнер нэмэлтэдэ 1.050 тэжээлэй единицэ, центнер hүндэ—147, центнер гахайн мяханда—1175 тэжээлэй единицэ гаргашалагдаhан байна. Энэ хадаа нормоhоо hураггүй ехэ болоно. Тиихэдэ тэжээлэй түлбэри тон багаар харюулагдаhан байна: жэл соо дунда зэргээр сүүдхэдээ гахайн шэгнүүр миил 185 граммаар нэмэhэн, тиихэдэ эбэртэ бодо малай түл 321 граммаар нэмэhэн байна. Энээн дээрэhээ центнер hүнэй өөрынь үнэ сэн 16 түхэриг, центнер гахайн мяханай 126 түхэриг 89 мүнгэн, центнер үхэрэй мяханай 102 түхэриг 98 мүнгэн болоhон байна. Үбэлэй сагта тэжээлэй хомор байха үедэ центнер продукцида илангаяа ехэ тэжээл гаргашалагдадаг байна.

Хэр тиимэ байбашье hаань, манай республика дотор малайнгаа тэжээлые зүбөөр эмхидхээд, тэжээлэй ехээр арьбалжа шададаг түрүү ажахынууд олон бии. Жэшээнь, Владимирска областиин «Металлист» совхоздо эбэртэ бодо малай түлэйнь шэгнүүрэй килограмм нэмэлтэдэ 4,6 тэжээлэй единицэ, Калининскэ областиин «Пролетарий» совхоздо 4,8 тэжээлэй единицэ гаргашална, гахайн шэгнүүрэй килограмм нэмэлтэдэ Воронежско областиин «Ударник» совхоздо 5,7 тэжээлэй единицэ, Краснодарска хизаарай «Венцы-Заря» гэжэ госплемзаводто 6,68 тэжээлэй единицэ, Московско областиин «Белая дача» совхоздо 6,08 тэжээлэй единицэ гаргашалагдана.

Нүхэр Н. С. Хрущев 1963 оной мартын 12-то Россин Федерациин үйлэдбэриин колхоз, совхозуудай управлениинүүдэй начальнигуудай, партиина комитедүүдэй секретарьнуудай зүблөөн дээрэ хэлэhэн үгэ соогоо иимэ баримта харуулаа hэн: Баруун Германиин фермер Антон Майенбергер гахайн шэгнүүрэй килограмм нэмэлтэдэ миил 2,5 тэжээлэй единицэ гаргашална. Энэ хадаа гайхамшагтай үрэ дүн гээшэ. Мяха абалгада тэжээлэй гаргашые хоёр дахиншье hаань бага болгожо шадаа хадамнай, тэрэнэй өөрынь үнэ сэн 30 процент тухайгаар хямдарха байна, тиигэбэл мүнөөнэйнгөө шэнээн тэжээлтэй байбал, нилээд ехэ мяха абаха байнабди.

Тэжээлэй дутамаг байhан дээрэhээ мал садатарнь эдеэлүүлхэ (научна талаар баримталагдаhан нормын ёhоор) аргагүй гэлсэдэг. Теэд юрэнхыдөө тэжээлгүй байгаа hаа, малшье барижа байхын аргагүй юм бэзэ даа. Мал ажалай фермэнүүд хадаа заводской цехүүдтэл адли ха юм. Илгаань юуб гэхэдэ, мал ажалай фермэнүүдтэ бэлэн продукциие мал гаргана ха юм, тиихэдэнь заводской цехүүдтэ бэлэн продукциие станогууд гаргана бшуу. Түүхэй эдэй үгы байгаа hаань, заводской цех хүдэлдэггүй, продукци гаргадаггүй байна. Харин бидэ мал ажалай фермэнүүдтэ тэжээлэй үгы байгааншье hаань, мяха, hү абахые хүсэнэбди. Энэ хадаа ехэ дэмы ябадал гээшэ, харин тэжээлгүйгөөр продукци абаха тухай хэлэгдэнэ бэшэ.

Тэжээлээр хэршье баян байгаа hаа, ашаг ехэтэйгээр мал шахажа таргалуулхада олзотой ха юм. тиигэбэл продукциин единицэ бүхэндэ тон багаа тэжээл гаргашалагдаха болоно. Манайда олонхи ушарта тэжээлэй гамнажа хадагалhан бэеэрээ, үдэртөө малдаа бээлэйн зэргэ үбhэ үгэнэ бшуу. Энэ хадаа хуурмаг арьбалалта гээшэ! Мал барижа байхын тулада үл залгуулха бэшэ, харин бүхэли жэл соонь хүсэдөөр эдеэлүүлхэ хэрэгтэй. **Научна талаар баримталагдаhан нормын ёhоор мал эдеэлүүлбэл, тэжээлые зүбөөр гаргашалбал, хямда продукци эрид ехээр абажа болохо байна.** Заримдаа хэлсэдэг ёhоор, «зоргоорнь» эдеэлүүлхэ бэшэ, харин научна талаар баримталагдаhан нормын ёhоор эдеэлүүлхэ хэрэгтэй. Бүри академик М. Ф. Иванов иигэжэ хэлэhэн байна: «зоргоорнь» эдеэлүүлхэдэ, тэрэшэлэн дутуу эдеэлүүлхэдэ тэжээл үлүүсэ ехээр гаргашалагдадаг, продукциин үнэ сэн ехэ болодог. Тэрэ хадаа «Гахайе хайшан гээд эдеэлүүлхэдэ ашагтайб: нормоhоонь багаар гү, нормоор гү, али «зоргоорнь» гү?» гэhэн статья соогоо энээниие hайнаар баримталhан байна.

Удаань, Г. И. Воронов мал шахажа таргалуулха болзорнууд тухай асуудал дээрэ тогтоhон байна. Галуу хоёр hарahаа дээшэ тэжээгээ hаа ямаршье ашаггүй таргашатай байhыень шубуушад hайн мэдэнэ. Тэжээл ехээр гаргашалагдадаг, тиигээд мяханиинь нэмэдэггүй. Тиимэhээ бодомжотой эзэд продукцияа худалдаад, олзо олохын тулада шубуугаа эртээнhээ худалдахые оролдодог. Тиигээд үхэрэй мяха, гахайн мяха үйлэдбэрилдэг хүнүүд энээниие олонхи ушарта ойлгодоггүй. Зарим сарнууд фермэ дээрэ хэдэн жэл соо байжа байдаг, жэлэй нэгэ тоосооноо нүтөө тоосоондонь оролсожо ябадаг. Үсөөн үгөөр хэлэхэдэ, толгой бии, мяхан үгы. Малые саг соонь үүсэлхэ хэрэгтэй. «Малай hайн холодильник — малайнь хүлынь гээшэ» гэhэн яриадаанууд тон буруу байна. Мал удаан барижа байхада, тэжээл ехээр гаргашалагдадаг, гээлтэ хоролто ехээр болодог.

Эгээл ашагтай юумэниинь юуб гэхэдэ, эбэртэ бодо малай залуу байхадань түргэнөөр шахажа таргалуулхада олзотой байhыень түрүү наука болон дүй дүршэл баталан харуулаа. Россин Федерациин Тульска областиин «Новая жизнь» колхоздо, мүн бусад хэдэ хэдэн ажахынуудта залуу бухануудые түргэн шахахадаа мянган грамм хүрэтэр шэгнүүрыень сүүдхэдэ нэмээнэ, тиигээд жэлтэй байхадань шэгнүүрыень 300, 300-hаа үлүү килограмм болгоод тушаана. Нэмэhэн шэгнүүрэйнь единицэ бүхэндэ тэжээл тон багаар гаргашалагдана, харин ашаг олзо ехээр абтана. Түргэн шахажа таргалуулхада малай махабада бэеын хүгжэлтэдэншье таатай зохид байдаг. Бүхэсоюзна мал ажалай институтдай хэhэн олон тоото туршалганууд дээрэhээ хараад үзэхэдэ, эбэртэ бодо малай түлэйнь шэгнүүрэй килограмм нэмэлтэдэ зургаан hаратай болоторнь 1,5—5 тэжээлэй единицэ, 6 hаратайhаа 12 hаратай болоторнь 7,8—8,3, 12 hаратайhаа 18 hаратай болоторнь 10—11 единицэ, 18 hаратайhаа 24 hаратай болоторнь 12,5 тэжээлэй единицэ гаргашалагдадаг байна.

Үгышье hаа, гахайн мяха үйлэдбэрилгые абаад үзэе. Үнгэрэгшэ жэлдэ манай республикын совхозуудта гахай шахалга дунда зэргээр 403 үдэр соо үргэлжэлhэн байна, тиихэдэ гахай бүхэнэй хэмжүүр 74,5 килограмм болоо hэн. Хэрбээ ажахын энэ hалбарие ашагтай шадамараар ударидаа hаа, 8 hаратайдань гахай бүхэниие 100 килограмм шэгнүүртэйгээр тушаажа болохо байгаа. Ашагтай шадамараар шахаад байбал, гахай бүхэнэй хэмжүүр сүүдхэ бүри 185 граммаар бэшэ, харин адагынь 400 граммаар нэмэхэ байна. Энэ нэмэлтэ шэгнүүрыень түрүү гахайшадай 1,5—2 дахин үлүүлдэгынь мэдээж». Энэ хадаа мяха эрид ехээр абадаг болохо, тэрэнэй өөрынь үнэ сэнгые хямдаруулха баян нөөсэ бэшэ аал!

Мал ажалые ашагтай шадамараар ударидаха хэрэгтэ гансал юумэн hаад ушаруулна — энэ хадаа мал тэжээхэ, харууhалха хуушанай арга методууд, продукци ехээр абахын тулада малай имагтал тоо толгойе олошоруулха гэhэн буруу үзэл бодолнууд болоно. Энээнтэй дашарамдуулан оратор хадаа дайнай hүүлээрхи үедэ зохёогдоhон, мал ажал хүгжөөлгын гурбан жэлэй түсэб гэдэг тухай hануулна. Түсэб хадаа алибаа малай имагтал тоо толгойе олошоруулха гэhэн гансахан ушарые баримталhан байха юм.

— «Эдэ гурбан жэл соо гансахан юумые хараада абаха: фермэ дээрэ хэды толгой мал нэмээб, энээниил тоолохо гэлсэдэг байгаа,— гэжэ Н. С. Хрущев 1955 оной апрелиин 12-то Баруун-Хойто зүгэй областьнууд болон автономно республикануудай хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй зүблөөн дээрэ хэлээ hэн.— Мал ажалhаа ашаг шэмэ болон продукци абалгын урдынхяараа байhандань хэншье hанаагаа зобогшогүй hэн. Колхоз болон совхозуудта ямар мал байнаб—сар гү, али үнеэн гү, имагтал эбэртэйл байгаа hаа хамаагүй, энээгээр хэншье hонирхогшогүй hэн. Теэд хүндэ эбэр хэрэгтэй бэшэ, харин hү, мяхан хэрэгтэй ха юм!».

Мал ажалай гол шухала үрэ дүн бологшо газарай 100 гектар бүхэндэ продукци абаха тухай асуудал КПСС-эй ЦК-гай бүри январиин Пленум дээрэ (1955 он) табигдаhан юм. Энэ зорилгые түрүүшүүл зүбөөр ойлгоод, ажал, алибаа зөөри, түрүүшын ээлжээндэ тэжээл тон багаар гаргашалжа, hү, мяха, ноохо болон бусад продуктнуудые богонихон болзор соо ехээр абадаг болоhон байна. Зүгөөр имагтал тоо толгой хараада абадаг хүнүүд үшөөл үсөөн бэшэ бии. Саг соонь, шухала болоhон ушарта малнуудые гаргашалангүйгөөр тэдэнэр хадаа жэлэй эсэстэ олон толгой мал үлөөнэ, тиихэдэ эхэ малайнь тоо толгой үсөөн байна. Тиимэ дээрэhээнь эбэрнүүд болон hүүлнүүд олон аад, харин мяхан, hүн үгы байдаг. Үнгэрhэн үедэ манайда орооhото ургамалнуудай биологическа ургаса гэдэгые тодорхойлдог байhан юм. Тэрэнэй ёhоор, орон доторнай орооhо таряанай асуудал шиидхэгдэнхэй гэжэ тоологдодог байгаа. Зүгөөр орон доторнай орооhо таряанай элбэг дэлбэг болохын тулада партимнай тон ехээр ажаллаhан байна. Малай тоо толгойе гол шухала үрэ дүн гээшэ гэжэ харадаг ушар хадаа малай биологическа ашаг шэмые тодорхойлhондол адлирхуу гэжэ хэлэмээр. Зүгөөр олохон хүнүүд малай тоо толгойел гол баримта гэжэ тоолодог байна. Тиимэ гээшэ аал? Тиимэ бэшэ даа. Тэжээлгүй байгаа hаа, малай тоо толгой ажахые өөдэнь татаха бэшэ, доошонь оруулха, оhолтуулха байна гэжэ би хэлэхэ байнаб. Малай олон тоо толгойнь элбэг баян тэжээлтэй байхадаа, хямда продукци ехээр үгэхэдөө hайн байна. Миил тоо толгой олошоруулха бэшэ, харин мяха, hү, ноохо болон бусад продукци элбэгээр абадаг болоол hаа, малай олон тоо толгой хэрэгтэй. **Юрэнхыдөө миил тоо толгой олон байгаа hаа—имагтал наада талаhаань харагдаhан hайн үзэгдэл гээшэ.**

Энээн тухайда хэлэхэ зуураа, Г. И. Воронов ямар ямар малнуудтай байха тухай асуудал онсолон тэмдэглэбэ. Олонхи колхоз болон совхозуудта үнеэд болон эхэ хонидой тоо 30—35 процентhээ олон бэшэ, тиихэдэ эхэ гахайнуудай—4—5 процент байдаг. Иимэ байхадаа эбэртэ бодо малай 100 толгой бүхэнhөөнь жэл соо 120 центнерhээ ехэ бэшэ мяха, 850—900 центнер hү абана. Мал ажалые ашагтай шадамараар ударидаад байбал хэрэг тад ондоо байна. Хэрбээ ажахыда малай hүрэг соо 50—60 процент үнеэдтэй байбал, зуун толгой мал бүриhөө 150—160 центнер мяха, 1600—1800 центнер hү абажа болохо байна. Энэ хадаа ниитын мал ажал саашадань хүгжөөхын, тэрэнэй ашаг шэмые дээшэлүүлхын тулада ямар ямар малнуудтай байха шухала байhыень эли тодоор гэршэлэн харуулна.

Намайе зүбөөр ойлгоhой гэжэ автор ажаглалта хэнэ. Бидэ хадаа ниитын мал ажалай тоо толгойе олошоруулhанай хэрэггүй гэнэ бэшэбди. Мал hүрэгэй шанарые hайжаруулха гэhэн хараа шугам хадаа малай ниитэ тоо толгойе хороохо гэhэн удхатай бэшэ. Харин эхэ малай тоо толгойн олошорходо, алибаа түрэлэй малай тоо толгойнь мүн олошорхо зэргэтэй.

Имагтал тоо толгой олошоруулха гэжэ зарим хүтэлбэрилэгшэд бододог. Теэд тэдэнэр хадаа залуу малай тоо толгойнь яахадаа ехээр олошорногүйб, юундэ мал олоор гарзалнаб, олохон ажахынуудта яахадаа малайнь тоо толгой олошороод, харин hү, мяха абалгань хуушанайнгаа хэмжээндэ байнаб гэhэн асуудалнуудта харюу үгэхэ хүсэлэлгүй байдаг. Мал толгой бии, тэжээл эдидэг, теэд мяха, hү үгэдэггүй.

Олонхи ушарта энэ муу практика яахадаа байhаар бэ гэхэдэ, фермэ болон ажахынуудай хүдэлмэрие сэгнэхэдээ малай тоо толгойе хүдэлмэриин гол үрэ дүн гэжэ харадаг ушар мүнөө болотор үзэгдэhөөр. Хүсэд тэжээлгүйшье hаа, колхоз болон совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд жэлэй эсэстэ олон мал үлөөхые оролдодог байна. Энэ хадаа малай олоор гарзалха болон hубайрха ябадалда хүргэнэ, мал эдеэлүүлгэдэ, харууhалгада гаргаша ехээр гаргагдаад, шэгнүүрынь нэмэнэгүй шахуу. **Абаhан продукциинь тоое, тэрэнэй өөрынь үнэ сэнгые гол болгон хараадаа абажа, колхоз болон совхозуудай ажал ябуулгые сэгнэхэ гурим, мүрысөөнэй эрхэ журам хубилгахаар саг ерээ. Тэрэ хадаа мүн малшадай ажалай түлөөhэнэй гуримые тодорхойлхо ёhотой.** Хямда продукци ехээр абадаг хүнүүдые материальна талаарнь урмашуулха хэрэгтэй. Энэ хадаа шэнэ, түрүү арга методуудые нэбтэрүүлхэдэ hайн урмашуулга болохо байна.

Тэжээл ехээр абахын тулада, тэрэниие зүбөөр хэрэглэхын тулада эдэбхитэйгээр ажаллаха зуураа, бидэ болбол элдүүрилгын газарай 100 гектар бүхэндэ шэмэтэ малай тоо толгой олошоруулхаар, продукци ехээр абахаар эрхэ нүхэсэл бии болгохо байнабди, энэ хадаа хүдөө ажахын үйлэдбэриин ашагтай олзотой байhанай гол үрэ дүн, мал ажалай хэр ехээр хүгжэhыень, али нэгэн ажахыда бүхы үйлэдбэриин хэр зэргэ ябажа байhаниие харуулhан дүн болохо зэргэтэй.

Хуряангыгаар хэлэхэдэ, мал ажалые ашагтай олзотойгоор ударидаха гээшэ фермэнүүд дээрэ элбэг баян тэжээлтэй байхын хажуугаар, эхэ малай тоо толгойе олошоруулха гэhэн эрилтэ табина. Тиигэбэл мал түргэнөөр үдэдэг болохо, малай толгой бүхэндэ ехэ продукци абтадаг, юрэнхыдөө hү, мяхан ехээр абтадаг болохо байна.

«Мал ажалай ажахы хадаа элдэб түрэлэй малнуудые hайн директорэйнь олошоруулдаг зоологическа саад бэшэ ха юм,— гэжэ нүхэр Н. С. Хрущев заана.— Элдэб түрэлэй малнууд миил юрэ хэрэгтэй бэшэ, харин мал ажалай продуктнуудые абахын тулада хэрэгтэй ха юм. Гүрэнэй тогтооhон болзор соо мал ажалай шухала продуктнуудые абаха гэhэн үг зорилго түсэб соогоо табиха хэрэгтэй. Тиихэдээ үсөөхэн толгой адууhа малhаа ехэ hү, мяха, тоhо абаха гээшэ гүрэндэ, арадта ашаг туhатай байна».

Мал ажал дээрэ концентраци болон специализаци бэелүүлээд, наука болон түрүү дүй дүршэлэй туйлалтануудые үргэнөөр хэрэглээд, алибаа үйлэдбэриин хүдэлмэрие нэгэн доро механизацилаад байбал, хэрэгые hайнаар ударидажа болохо байна. Тиихын тулада манайда эрхэ нүхэсэл
бии гү? Үгэ хүүргүй
Россин Федерациин
лон совхозууд бара
баян арга боломж
тиихэдэ үйлэдбэрие
далгын шэнэ гурим
эрхим hайнаар хэрэг
олгоно.

Үйлэдбэриин ёhо
римталан, партиина
гые хубилган hайжар
даа экономикые гү
шэнжэлэн ударида
арга боломжонууды
үгөө гэжэ Г. И. Воро
дэглэнэ. Хүдөө ажахы
бэриин түргэнөөр, зү
hуури дээрэ ургаха,
хэрэгтэ манай эмхид
лон политическэ бү
мэри зорюулагдаха
Энэ шухала хэрэгтэ
тэдэниие зүбөөр хү
табилга, хүмүүжүүлэ
хэхы үүргэ дүүргэхэ
Манай зорилго хад
колхоз болон сов
бригада болон фер
үйлэдбэри hайн мэд
дүршэлтэй эмхидх
бэхижүүлхэ хэрэг бо
рэг зүбөөр хүтэлбэри
дахагүй, хүдөө ажах
дуктнуудые эрид ехэ
хэрэг хангажа шадах
дэлмэрилэгшэдые эри
hэлгэхэ хэрэгтэй.

Фермэнүүдэй, колхо
совхозуудай, үйл
управлениинүүд болон
на комитедүүдэй хү
лэгшэд хадаа тоолох
жэлхэ мэргэжэлдэ hүр
бодолгые hайн мэдэх
Үйлэдбэридэ гарга
hан түхэриг бүхэн,
абалгада гаргашалаг
дэлмэриин час бүхэн
баялиг ха юм. Багаа
шалаад ехэ продукци
ашагтай олзотойгоор,
жотойгоор эдээниие га
ха хэрэгтэй.

Элдэб үүлтэрэй ма
hа холихоор үрэжүү
малай махабадаhаа
эм, антибиотик болон
ургалтада шухала бус
нүүдые мал ажал дээр
лэхэдэ ехэ ашагтай б
олон ажахынуудай
шэл харуулаа. Эдэ з
малай махабада бэеы
рые хамгаална, гар
даhан тэжээлэй
бүхэндэ ехэ продукци
арга олгоно. Зүгөөр э
нүүдые үйлэдбэрилгэ
дээрээ ахир өөдэгүй б
Тэжээлнүүдые шэмэж
шухала химическэ з
баhал иимэрхүү бай
**Колхозууд болон совх
таhалдуугүйгөөр ха
гүрэнэй предприятину
мическэ эдэ зүйлнүүды
гээр гаргадаг болохын
мүнөө хэмжээнүүд
байна.**

Коммунис байгуу
аша хэрэгүүд хадаа ма
ударидалгын бүхы
нүүдые шүүмжэлхы ёh
хин хаража үзэхэ, аж
дэлмэриин арга мето
лаар гээгдэнги, консер
гаргаха ябадалтай эри
тэмсэхэ, комплексно
заци болон автомеха
үргэнөөр хэрэглэхэ гэh
тэ табина. Зүнтэг морё
ошохогүйш гэдэг ха ю
дустриальна үндэhэ h
байбал, хямда мяхан
нэй, ноохоной болон бус
дукцинуудай фабрика
гуулжа болохогүй ха

— Манай ленинскэ
хадаа ажал ябуулгын
дэр дээдэ удхые арадта
хэхэ ябадалда, ара
зол жаргал тухай, h
мандаха тухай анхара
долго гаргаха хэрэгт
дуулна,— гэжэ Г. И.
үгынгөө түгэсхэлдэ
Энэ хэрэгэй аша туhа
ти болбол алибаа юум
бэг, энхэ hайн байдал
шадтаа хангахын тулад
мышленность болон
ажахые хүсэн түгэ
хүгжөөхын түлөө тэм
хидхэнэ. Харин ти
энээниие ямаршьеб «
зин шэглэлтэй» болож
hан хэрэг, Советскэ
вын «урбажа байhан
шэнгеэр харадаг ахи
тигууд бии. Тэдэнэй
жоор, хүн hайн ажа h
үглөөдэр бүри hайн аж
гэжэ хүсэбэл, энэ хада
тализмые hэргээн бо
байhан хэрэг шэнги
Иимэ «үзэлые» бидэ
шууд буруушаанабди.
нистическэ парти, нүхэ
Хрущев түрүүтэй
Центральна Комитет
арадайнгаа энхэ т
байдал hайжаруулхы
коммунизм мандуулхы
улам бүри оролдосо
тэмсэхэ байна.

БУРЯАД ҮНЭН
2-дохи нюур.
1963 оной августын 8.

КПСС-эй ЦК-гай июниин Пленумэй шиитхэбэринуудые бэелүүлэн

Соёл сурталай хүдэлмэриие үрэ ехэтэйгээр ябуулха

(Улаан-Үдын хүдөөгэй үйлэдбэриин парткомой пленумhээ)

...сурталай хүдэлмэри hайжа-
...талаар КПСС-эй ЦК-гай ию-
...ленумэй, партиин обкомой X
...дүнгүүд, партиин органи-
...дай зорилгонууд тухай асуу-
...СС-эй Улаан-Үдын хүдөөгэй
...риин парткомой зэлжээтэ
... зүбшэн хэлсээ.

...асуудалаар элидхэл хэhэн
...ой секретариин орлогшо нү-
...нуло, билин дээрэ үгэ хэлэг-
...ртиин ЦК-гай июниин Плену-
...түбэр эхэ үеэ шанартай бай-
...длэээ, управлениин ажахы-
...соёл сурталай хүдэлмэриин
...р ябуулагдажа байhаниень шэн-
...харуулаа. Тиихэдэ соёл сур-
...хүдэлмэри нэн түрүүн ажахын
... хэмжээ ябуулагануудые бэе-
...дэ, ажал хэргэтэ сэхэ нүлөө-
...ртай гэhэн эрилтэ табяа.

...ша ондо управлениин ажал-
...эйн тарилгые амжалтатай-
...рээжэ, нёдондоохидоо 12
...та шаниса, 1675 га горох
...тарихан байха юм. Жэлэй ту-
...харагаа гүрэнэй мяха, ноо-
...эгэ худалдаха түсэб дүүргэг-
...э амжалтанууд нэн түрүүн
...иин ажалшадай шэн зориг-
... ажаллаhанай, партийна ор-
...инуудай политическэ хүдэл-
...зарим тэды hайжаруулhанай
...рэ мүн.

...уламжын хүдэлмэриин хэды
...өөтэй байhан тушаа Эрхирэ-
...хозой директор нүхэр **Нимаев**
Жэшээнь, совхозой hаалишад
...ада hү hааха 9 hарынгаа тү-
...ргээ. Үдэртөө hаалишад үнеэн
... 8—9 литр hү hаана. Түрүү
...ан нүхэр Базаржапова даал-
...н 17 үнеэдэйнгээ тус тусhаа
... 10—13 литр hү hаана. Гү-
...мяха худалдаха түсэб амжал-
...ар дүүргэгдэжэ, совхозой шу-
... үндэгэ тушааха жэлэйнгээ
...и дүүргэнхэй. Жэлэй дүүрэтэр
... үшөө 2 миллион шахуу үн-
...шаахаар зоригжонхой.

...ммунизм» колхозой парткомой
...рь нүхэр **Доржиев** политичес-
...дэлмэриингөө зарим дүй дүр-
...хай хөөрэжэ, пленумдэ хабаа-
...ые hонирхуулаа. Соёл сурта-
...үмүүжүүлгын хүдэлмэри уда-
... зорилгоор парткомой дэргэдэ

тусхай бүлэг 9 хүнhөө байгуулагдаа. Политическэ хүдэлмэри хүнүүдэй на..., эрдэм мэдэрэлыень харалсажа байгуулагдаа. Баян Гол гэжэ нэрэтэй радиожурнал эндэ дамжуулагдадаг болонхой. Энэ журнал эхиндэ артелиин хүтэлбэрилэгшэдэй нэгэн колхозой хүдэлмэриин ябаса тухай шэнжэлэн хэлээд, колхознигуудай урдахи зорилгонуудта тоогтоно. Саашань мэргэжэлтэдэй зүбшөл, үйлэдбэриин түрүүшүүлэй үгэнүүд дамжуулагдана. hүүлээрнь журналай шүүмжэлэлээр ямар хэмжээнүүд абтааб гэжэ хэлэгдэнэ. Радио шагнагшадта «Халааахай» гэжэ шог зугаата хуудаhан hонирхолтой байна. Артелиин бүхы айлнууд радиотой, газета абадаг.

Ойлгуулламжын хүдэлмэри hайжаруулжа, ажалшадта амжалтатайгаар хандахада айхабтар эхэ ашатай байhаниинь мэдэгдээ. Колхознигуудай эдэбхи үүсхэл дээшэлээ, ажалай жаяг заршам бэхижээ. Мүнөө үедэ хамтын ажалда хүндэгүй шалтагаанаар хабаададаггүй хүнүүд байхагүй. Үбгэдүүд өөhэдынгөө үүсхэлээр дарханай мастерской эмхидхээд, колхоздоо элдэб юумэ дархалжа байдаг болонхой.

Зүгөөр пленумдэ хабаадагшад гол анхаралаа шиидхэгдээгүй асуудалнуудта, политическэ хүдэлмэриин дутагдалнуудта хандуулаа. КПСС-эй ЦК-гай июниин Пленум дээрэ хэлэгдэhэн дутагдалнууд управлениин партийна организацида сүм хабаадана гэжэ пленум мэдэрбэ. Хэрбээ ажахы бүхэндэ аша үрэтэй, ажабайдалтай нягта холбоотой политическэ хүдэлмэри зоримгойгоор ябуулагдадаг байгаа hаа, ажахын зорилгонууд нилээд амжалтатайгаар шиидхэгдэхэ, тараан ажал, мал ажалда бии байгаа арга боломжонууд гүйсэд ашаглагдаха hэн гэжэ тэмдэглэгдээ.

Үйлэдбэриин управлениин главна зоотехник нүхэр **Черниговский,** парткомой секретариин орлогшо нүхэр **Бордонов** болон бусад социалис мүрысөө, коммунис ажалай түлөө тэмсэл миил ёhо тэдысэ эмхидхэгдэнэ, абаhан социалис уялгануудые дүүргүүлхэ талаар эмхидхэлэй болон политическэ хүдэлмэри hулаар ябуулагдана гэжэ шүүмжэлээ.

Гоё гоё уялгануудые абаад лэ hанагаа амаршадаг, тэрэнээ бэелүүлхэ ябадалда оролдоогогүй хүнүүд тухай хэлсэгдээ. Жэшээнь, Кировэй нэрэмжэтэ колхозой hаалишад жэлэй эхиндэ hү ехээр hааха тушаа үүсхэл гаргажа, ехэ уялга абаhан аад, тэрэнээ уданшьегүй мартажархёо. Энээнэй эсэстэ тус колхоз, hү худалдаха хахад жэлэйнгээ түсэб дүүргээгүй байшоо. Эндэ hаалишадай хүдэлмэриин дүн саг соогоо согсолодоггүй. Колхозой хүтэлбэрилэгшэд фермэ дээгүүр үсөөн ябадаг, hаалишадтай үнэн сэдьхэлhээ хөөрэлдэдэггүй байшоо. Иимэ баримтанууд «Гигант» колхоздо, Онохойн совхоздо, Карл Марксын нэрэмжэтэ болон бусад ажахынуудта үзэгдэнэ.

Райгүйсэдкомой ниитын гурим сахиха таhагай начальник нүхэр **Рябцев,** управлениин аппарадай парторганизациин секретарь нүхэр **Беликова** гэгшэд хамтын, гүрэнэй зөөридэ hалан назагайгаар хандадаг баримтануудые элишэлээ.

Управлениин ажахынуудта энэ жэлэй үнгэрhэн үедэ аяар 600 гаран үхэр, тугал, 10300 хони, хурьга, 4 мянга шахуу гахай, поршоонхо үхэл гарзада орohон байна бшуу.

Пленум дээрэ үгэ хэлэгшэдэй олонхидынь ажалай журам эбдэгшэдтэй, архиншадтай, ажал хэдэггүй хүнгэн ябадалтантай эрид тэмсэхэ асуудалда анхарба. Олохон ажахынуудта ажалай журам hула, бүхы колхознигууд, совхозой хүдэлмэришэд хамтын ажалда хабаадананагүй. Энэ жэлэй түрүүшын хахадта аяар 605 хүн управлениин колхозуудта ажалта үдэр олохо уялгата даабаряа дүүргээгүй.

Аймсоведэй гэгээрэлэй таhагые даагша нүхэр **Бусыгин,** ВЛКСМ-эй комитедэй секретариин орлогшо нүхэр **Щадрина,** Ивалгын hургуулиин парторганизациин секретарь нүхэр **Доржиева,** Үнэгэтэйн hургуулиин парторганизациин секретарь нүхэр **Безродных,** «Советская Россия» колхозой түрүүлэгшэ нүхэр **Монров** гэгшэд hургуулинуудай байдал тухай, ургажа ябаа үетэние хүмүүжүүлхэ хэрэгые саашадань hайжаруулха, энэ талаар hургуули, багшанарай, олониитын үргэ дээшэлүүлхэ тушаа тоогтожо хэлээ. Үнэгэтэйн hургуулиин багшанар республикын соогоо түрүүшүүлэй нэгэн hургуулиинга директорые hунгаа гэжэ нүхэр **Безродных** мэдүүлээ. Тиихэдэ залуу, багшанарай, hурагшадай, түрэлхидэй дунда хүндэтэй, сэсэн хүмүүжүүлэгшэ, бэрхэ эмхидхэгшэ гэжэ бээ хэрүүлhэн хүние табяа. Мүнөө hургуулиин байдал нилээд hайжараа. Энэ hургуулиин дүршэлые бусад hургуулинуудта хэрэглэмээр гэжэ тэрэ дурадхаа.

Политическэ, ойлгуулламжын, культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэри тухай асуудал тушаа Пленум дээрэ олон хүн үгэ хэлэhэн байна.

— Ниитэ-политическэ хүдэлмэридэ ёhо тэгшэгээр хандаха ябадал усадхагдаагүй, тэрэ үе үелөө ябуулагдаад лэ, ажабайдалтай холбоо батагүй байнаар,—гэжэ олон хүнүүд тэмдэглээ. Жэшээнь, hургуулида бэлэдхэлгын үедэ бүхы тосхонуудаар агитпунктнууд нээгдэдэг, ажалшадай дунда ойлгууламжын ехэ хүдэлмэри ябуулагдадаг гээшэ. Теэд hунгалтын үнгэрхэлөөр агитпунктнуудшье хаагдажа, колхознигуудай гэрээр агитаторнуудшье ябахаяа болишодог. Илангаяа мүнөө үедэ малшадай холын байрануудаар ойлгууламжын хүдэлмэри hула болошонхой.

Пленум дээрэ бүхыдөө 14 хүн үгэ хэлээ. Тэндэ КПСС-эй обкомой секретарь нүхэр **Лубсанов** хабаадажа, үгэ хэлэhэн байна. Зүбшэгдэhэн асуудалаар пленум тодорхой хэмжээ ябуулгануудые хараалаа.

Пленумдэ хабаадагшад бүхэдэлхэйн коммунис партинуудай хүсые саашадань нягтаар нэгэдхэхэ, Хитадай Компартиин ЦК-тай харилсаан тушаа КПСС-эй ЦК-гай Президиумэй КПСС-эй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь Н. С. Хрушевой ажал ябуулгые бүримүhэн дэмжэбэ.

Тэрэшэлэн партийна конференци зарлаха асуудал зүбшэн хэлсэгдээ. Улаан-Үдын хүдөөгэй аймагай II партийна конференциие 1963 оной октябрь hарада үнгэргэхэ шиидхэбэри абтаа.

Ц. Дендунов.

ЭБ НАЙРАМДАЛАЙ ҮЗЭЛ БОДОЛ ИЛАН МАНДАНА

Түүхэтэ документдэ гар табигдаба

Ядерна дайн ямар хохидол, үхэл шэрэхэб гэжэ манай ороной эрдэмтэд hайса мэдэжэ байдаг. Эгээл иимэhээ термоядерна дайнай аюул зайсуулха алхам бүхэн хадаа хүн түрэлтэндэ айхабтар ехэ hайн хэрэг мүн болоно.

Ядерна зэбсэг туршалгые хорихо тухай асуудал илангаяа шухала байна. Энэмнай ядерна зэбсэг хүсэлөөр хорихо, тиигэжэ дайн байлдаанай аюулые зайсуулха асуудал шиидхэхэ хэрэг эгээл энээнhээ эхилхэ байна ха юм. Иимэ түрүүшын алхам хэгдэбэ гээшэ.

Агаарта, замбуулинай дайдада, уhан доро ядерна зэбсэг туршалга хорихо тухай хэлсээ хэхэ асуудалда ехэ оролдолго гаргаhанайнь түлөө түрэл Советскэ правительствадаа баяр хүргэжэ байнабди.

В. Амбарцумян,
Армянска ССР-эй эрдэмэй академиин президент.
Ереван, августын 6. (ТАСС).

Эб найрамдалай хүсэнэй илалта!

Бүхы дэлхэйн арадууд агаарта, замбуулинай дайдада, уhан доро ядерна зэбсэг туршалгые хорихо тухай договорой Москвада баталагдахые хүлеэжэ ядан байгаа. Дайн байлдаагаар жүрөөдэггүй, эб найрамдалые хүсэдэг лэ хүн бүхэн энэ договорто гар табилгые hайшаана. Гэбэшье Советскэ Союзые хардаhан, ядерна зэбсэг туршалга хорихо тухай договорые муудуулхые hэдэжэ байhан Хитадай Арадай Республикын правительствын хараа шугам бүгэдэнэй урма хухараана.

Москвадахи хэлсээнүүдтэ гар табихаяа арсажа, хитад нүхэдүүд буу зэбсэг яралтайгаар түхеэрхые хүсэгшэдэй дунда өөhэдыгөө табина бшуу.

Ядерна зэбсэг туршалгые хорихо тухай хэлсээн хадаа эб найрамдалай хүсэнэй илалта мүн гэжэ бидэнэр, совет хүнүүд, эрид шууд мэдүүлээд, Советскэ правительствын мэдүүлгые халуунаар дэмжэнэбди.

А. Штрихина,
«Скороход» гэжэ фабрикын эсхэгшэ, Социалис Ажалай Герой.
Ленинград, августын 6. (ТАСС).

Бүхы арадуудай хүсэлдэ харюусаhан договор

Агаарта, замбуулинай дайдада, уhан доро ядерна зэбсэг хорихо тухай асуудалаар Хитадай хүтэлбэрилэгшэдэй баримталдаг хараа шугамтай дашарамдуулан Советскэ правительствын хэhэн мэдүүлгые манай заводой хүдэлмэришэд нэгэн дуугаар hайшаажа байна. Хитадай хүтэлбэрилэгшэдэй зорюута буруугаар болоhон, үнэндөө арад зондо харша хэрэг үйлыень бидэнэр эрид шууд буруушаанабди. Юунтэйшье жэшэшэгүй эдэнэрэй аашa хэрэг хадаа уласхоорондын байдалда социалис оронуудай бэелүүлдэг эб найрамдалай хараа шугамда харша байна.

Ядерна зэбсэг туршалгые хорихо тухай договорто нэгэдхэхэе арсахадаа Хитадай правительство империализмын эгээл ээрхэг түримхэй түлөөлэгшэдтэй зэргэлэн зогсоно ха юм. Ядерна тэhэрэлгэнүүдые үни заяанда хорихо ёhотой байгаа. Тиин арад зоной аша туhые хараадаа абахая болиходоол тус договорой үг зорилго, удхые Хитадай правительство иимээр тайлбарилна гээшэ ха.

Уласхоорондын шахардуу шанга байдалые hуларуулха тээшэ түрүүшын ехэ алхамуудые хэжэ шадаhан манай түрэл правительствын. Коммунис партиин ленинскэ хараа шугамые бидэнэр, прокатчигууд, үнэн зүрхэнhөө дэмжэнэбди. Энэ хадаа бүхы совет хүнүүдэй, дэлхэйн бүхы арадуудай хүсэл эрмэлзэлгэдэ харюусана. Социалис Эхэ оронойнгоо хүсэ шадалые улам бэхижүүлхын тулада хүсэ шадалаа гамнангүй ажаллаха гээшые өөhэдынгөө нангин зорилго гэжэ тоолонобди.

В. Педаш,
Мясниковай нэрэмжэтэ Могилевска металлургическа заводой цехэй мастер.
Минск, августын 6. (ТАСС).

Эб найрамдал бидэндэ үнэтэй

Советскэ правительствын мэдүүлгые үнэн зүрхэнhөө hайшаажа байнаб. КПСС-эй Центральна Комитедэй бэелүүлжэ байгаа ленинскэ хараа шугамые манай предприятиин бүхы хүдэлмэришэд дэмжэжэ байна. Бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдалые бэхижүүлхэ хэрэгтэ зорюулhан алхамуудые хэжэ байhан партитаяа хүдэлмэришэн нэгэ hанал бодолтой байна. Ядерна зэбсэг туршалга хорихо тухай договор бидэндэ ехэ найдабари түрүүлнэ. Арсалдаата аашa хэрэг гаргаhан Хитад нүхэдэй түлөө эшхэбтэр байна. Иимэ арсалдаанай гарахада, эб найрамдалай дайсад лэ баярлаха ёhотой гэжэ мэдүүлгэ соо зүбөөр хэлэгдэнэ.

Манай партиин Центральна Комитедтэ, Советскэ правительствада баяр хүргөөд, эдээндээ бүри мүhэн найдажа, дэмжэжэ байhанаа мэдүүлнэбди. Агуу Ленинэй парти эб найрамдалай хэрэгые бэхижүүлхын түлөө тэмсэжэ байдаг. Энэ хэрэгыень улам бэхижүүлхын тулада бидэнэр үшөө hайнаар хүдэлхэбди.

Константин Карлов,
Львовско машина бүтээлгын заводой токарь.
Августын 6. (ТАСС).

Үнэн зүб хэрэг илаха

Ядерна зэбсэг туршалга хорихо тухай договорто гар табилга хадаа саашанхи хэлсээнүүд амжалтатай байха гэhэн этигэл найдабари түрүүлбэ. Дайн байлдаагаар жүрөөдэдэг «галзуурагшад» панхаруудтаа.

Ядерна зэбсэг туршалга хорихо тухай договорто гар табилгые коммунис партиин, Советскэ правительствын гадаадын ленинскэ хараа шугамай амжалта гэжэ колхознигууд харана. Энэ шухала удха шанартай договор баталхада, буу зэбсэг бүгэдэ ниитээрээ хуряахын түлөө тэмсэлые нилээдгүй хүнгэдхэхэ байна.

Эб найрамдалта совет хараа шугамда халдажа байhан Хитадай хүтэлбэрилэгшэдэй аашa хэрэг маниие гайхуулна, дурымнай гутаана. Совет арадые Коммунис партитай арсалдуулха гэhэн hэдэлгэнь ямаршье үндэhэгүй. Манай арад парти хоёр хэтэ мүнхэдөө бата нэгэдэлтэй байха.

Евгения Сорочан,
«Вяце Ноуэ», колхозой түрүүлэгшэ, Социалис Ажалай Герой.
Кишинев, августын 6. (ТАСС).

...алгашадай hайндэрые угтуулан

Арга боломжонуудаа хүсэдөөр хэрэглэхэ

...ввостоксибстройн № 2-дохи ...н олохон барилга-хабсаралгын ...ениннүүд, барилгын материал... комбинадууд өөhэдынгөө ...эр—барилгашадай үдэрые ажа...лэгүүдээр угтажа байна. Тим..., Татарска Ключ, Галуута..., Харанхын, Онохойн барил...саралгын управлениннүүд хахад ...нгээ түсэб амжалтатайгаар .... Жэлэй түрүүшын хахадта ... дүрбэлжэн метр талмайтай ...гэрнүүд ашаглалгада үгтэжэ, ... дүүргэлтэ 105,9 процент бо...ун 110 киловатт хүсэтэй элек...шэ дамжуулха утаhан Сэлэн...млюй хоорондо татагдаhан. ...ск тосхондо үргэн экрантай ки...р, Гусиноозерск хотодо 90 ...удэй байха хүүгэдэй саад болон ...промышленностиин, культурно...удалай барилганууд бодхоог...

...илга-хабсаралгын управлени... дундаhаа Тимлюгэй СМУ-гэй ...ылтарна. Тэдэнэр хахад жэлэйн...үсэб 106,4 процент дүүргээ ...дэ өөhэдынгөө хүсөөр хэхэ даа... 118,2 процент болгоhон бай...йрын гэрнүүдые ашаглалгада ...ха түсэб 120,1 процент дүүр...э, ажалай бүтээсэ 110,2 про... болоо. Барилгануудынь «hайн» ... сагнaлтатайгаар тушаагдаа.

...рдохи кварталай дүнгөөр тус ...ленидэ 2-дохи трестын админи...иин, нэгэдэмэл постройкомой ...улгын Улаан туг олгогдобо.

...эшэлэн барилгын материалнуу...нэгэдэхи, гурбадахи, Сэлэнгын ...надууд жэлэй түрүүшын хахад...у бэшээр ажаллажа гараа. Трес...эдэлэй промышленна предприя...д Россин Федерациин 30 мил...да 6 hарын туршада 116,9 мянган түхэригэй продукци түсэбhөө галуур үгэбэ.

Барилгын материалнуудай комбинадуудай дундаhаа гурбадахи комбинадайхид эрхимлэжэ ябана. Валовой продукци үйлэдбэрилхэ хахад жэлэйнгээ түсэб тэдэнэр 114,7 процент дүүргэhэн байна. Ажалай бүтээсэ түсэбөөр хараалагдаhанhаа 7,9 процентээр дээшэлжэ, промышленна продукциинь үнэ сэн 1,8 процентээр хямдараа.

Үйлэдбэриин түсэбэй дүүргэлтэ барилга, хабсаралгын хүдэлмэри оньhожоруулhанhаа нилээд дулдыдадагынь мэдээжэ. Трест дээрэ абажа харабал, газар малтаха хүдэлмэри 89 процент, шулуу малтан абалга — 77 процент, бетонно, түмэр бетонно хэрэгсэлнүүдые хабсаралга — 100 процент, ашаа ашаалха, буулгаха хүдэлмэри 85 процент, штукатурилга— 40 процент, сагаадалга, шэрдэлгэ— 63 процент оньhожоруулагданхай. Энээн тушаа саашадаашье хэмжээнүүд абтаhаар.

Барилга дээрэ hайн мэргэжэлтэй, бэрхэ хүдэлмэришэдэй тоо үдэрhөө үдэртэ олошорно. Трестдэ 89 комплексно бригада эмхидхэгдэнхэй. Тэдэнэй долоониинь ажахын тоосоондо оруулагдаа. Коммунис ажалай нэрэ зэргэ олохын түлөө Тимлюгэй барилга-хабсаралгын управлениин коллектив, барилгын хоёр участок, 21 бригаданууд тэмсэнэ. Тиихэдэ Харанхын барилга-хабсаралгын управлениин энергопоездын коллективтэ, 23 бригадада энэ хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдобо. Трестын хэдэн барилганууд дээрэ коммунис ажалай 70 ударнигууд хүдэлнэ, 68 хүдэлмэришэд иимэ нэрэ зэргэтэй болохын түлөө мүрысэнэ.

Сэлэнгын барилга-хабсаралгын управлениин нүхэд **Габдрахманов,** Белецкий, Тютрин гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг. Тимлюгэй СМУ-гэй нүхэр Иваницкиин хүтэлбэрилдэг шулуушадай, нүхэр Зейбель гэгшын хүтэлбэрилдэг дархашуулай бригадануудай hайн ажалые тэмдэглэмээр.

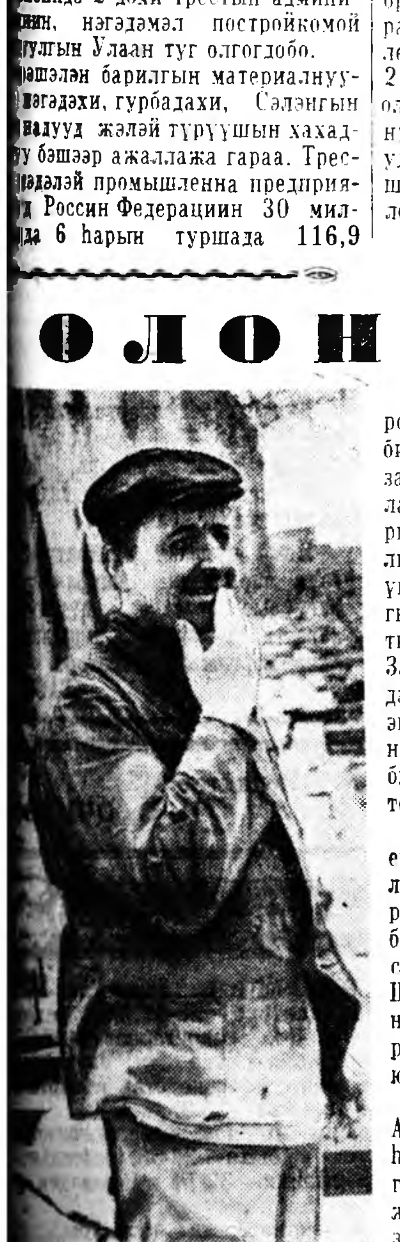
Гэхэтэй хамта манай трестын хүдэлмэридэ ехэхэн дутуу дундануд үшөөл бии. Зарим управленинүүд, жэшээлхэдэ Сэлэнгын СМУ хахад жэлэйнгээ түсэб арайхан гэжэ 76,9 процент дүүргээ. Олохон ушарта барилга, хабсаралгын хүдэлмэриин шанар муу, дахинаа хэхэ баатай болодог. Эдэ бүтэдэ дээрэhээ барилгын үнэ сэн дээшэлнэ ха юм. Тэрэшэлэн бии байhан машина, техникэеэ хүсэдөөр ашаглажа шаданагүйбди гэхэдэ алдуу болохогүй.

Манай трестын барилгашадай үмэнэ энэ жэлдэ ехэхэн зорилгонууд табигданхай. Жэлэй туршада хамта дээрээ 5730 мянган түхэригэй барилгын хүдэлмэри хэхэ, декабриин 25 болотор жэлэйнгээ түсэб дүүргэхэ, 8199 дүрбэлжэн метр талмайтай гэр байра ашаглалгада үгэхэ, Тимлюй, Сэлэнгэ, Татаурово тосхонуудта электроподстанцинуудые бариха. Элхиин автозаhабарилгын заводой гол корпус барижа тушааха, Гусиноозерск хотодо үргэн экрантай кинотеатр гэхэ мэтэ шухала барилганууд дүүргэгдэхэ ёhотой.

Эдэ зорилгонуудаа амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлжэ, барилга-хабсаралгын управленинүүдтэ бии байhан арга боломжонуудаа хүсэдөөр хэрэглэхэ болонобди.

В. Сланский,
№ 2 трестын нэгэдэмэл постройкомой түрүүлэгшын орлогшо.

ОЛОНОЙ БАГША

Улаан-Үдын шэлэй механизированнэ завод шэнэдхэгдэн хубилгагдажа байна. Энэ жэлдэ тус заводой хоёрдохи зэлжээн ашаглалгада үгтэжэ, оронойнгоо барилгануудта түрүүшынгээ миллион гаран дүрбэлжэн метр шэл үгэхэ байна. Барилга хабсаралгын хүдэлмэри 154-дэхи трестын барилгашадта даалгагданхай. Заводой гол корпусой барилга дээрэ перлитбетон түрүүшынхеэ эндэ хэрэглэгдэнэ. Энэмнай шэгнүүрээрээ хүнгэн аад, дулаа табидаггүй, тон бүхэ барилгын материал болоно.

Мүнөө эндэхи барилгашад ехэ эдэбхи үүсхэлтэйгээр ажаллажа, өөhэдынгөө hайндэр—барилгашадай үдэр ажалай эрхим бэлэгүүдээр угтахын түлөө тэмсэнэ. Тиигээгүйдэшье аргагүй. Шэлэй заводой хоёрдохи ээлжээнэй барилга ороной шухала барилгануудай тоодо оронхой ха юм.

Барилгашадай дунда Владимир Антонович Казимирскиин нэрэ hайса мэдээжэ болонхой. Барилгашан мэргэжэлтэй арба гаран жэл хүдэлхэ зуураа, нүхэр Казимирский өөрөө хэдэн олон мэргэжэл шудалаа. Модошо дархан, шулуушан, бетонщик—эдэ мэргэжэлэй хүдэлмэринүүдые Владимир Антонович эрхим шанартайгаар бүтээдэг, даабаряа холо үлүүлэн, 130—150 процент дүүргэдэг юм.

Өөрөө эрхимээр хүдэлхэhөө гадна, бусад нүхэдтөө, илангаяа залуушуулда, үнэн зүрхэнhөө туhалдаг, баян дүй дүршэлтэйгөө тэдэниие танилсуулхын тула оролдодог хүн.

—Мэдэжэ ойлгоhоноо миин бэедээ баряад ябажа болохогүй. Минии шадабари бүгэдын шадабари болохо ёhотой, нүхэдтөө туhалжа, тэдэнэрhээ өөрөө туhаламжа абажа хүдэлхэ гээшэмнай коммунис ёhо гуримуудай нэгэн болоно ха юм,—гэжэ Владимир Антонович дарууханаар хөөрэдэг.

Нээрээшье тиимэ бшуу. Барилгашанаар ажаллаха зуураа нүхэр Казимирский өөрынгөө мэргэжэлдэ хорёод шахуу залуушуулые hургаа юм. Тэдэнэрынь мүнөө багшаhааншье дутуугүй бэрхэнүүд болоод ажаллажа байдаг.

Д. Цыбинмапов.

Зураг дээрэ: В. А. Казимирский.
Ф. СОРОКИНОЙ фото.

Зунай бэлшээри дээрэ

Үдэрэй аяма халуун hураггүй буураад, hоно батаганаанайшье хүүехэ намдажа, үдэшын hэб болоод байба. Ташалан тосхонhоо тээ баруулжаа бургааhа шугы, ой модоор хүреэлэгдэhэн түхэреэхэн зохид талын дунда үхэр малай зуhалантай байра, хорёо хото харагдана.

Урдаа ута hарабшатай гэрэй hүүдэртэ нэгэ жиирэй хэдэн эхэнэрнүүд хүнэг амhарта угаана, аршана, забhартань ажал хүдэлмэри болоод, энэ тэрэ hонин тухай хөөрэлдэнэ.

— Люда, харал даа үнеэднай бэлшээриhээ ерэбэгүй ха гү? 6 час болохоёо байна. Дүтэлөөл ёhотой,— гэжэ наhажаал hаалишан Тамара Иванова тэндэ байhан залуу басаганда хандана.

— Василий Павловичнай сагаа алдахагүй. Эгээл хаhа болзор соонь асархал байха даа,— гэээд нүгөөдэ hаалишан Валентина Афанасьевань адуулгашан үбгэн Лизунов тушаа хэлэнэ.

— Ай халаг, дала мүрнь хүшэжэ, хүдэлхэ аргагүй болошобол. Үнинэй хажуур баряагүй аад, тиигээ гээшэ гү. Эндэхэнэмни хоёр-гурба дараад үгыш,—гээд нэгэ залуушаг эхэнэр хажуудаа hууhан нүхэр басагандаа хэлэнэ.

— Гараар үбhэ сабшажа дадаагүй аад, түрүүшээр тиигээ аяб даа. Хэды хоног хүдэлөөд лэ байхадаа hураад, үшөө ехээр сабшахаа гэхээр болохош,— гэжэ нэгэниинь хүхинэ...

— Бидэ мүнөө үнеэдээ үдэшэ үглөөнь hаахынгаа забhарта үдэрынь үбhэ сабшалсана, тармалсанабди. Тус тустаа 10—10 центнершье үбhэ хуряажа үгөө hаамнай, колхоздо ехэ туhа нэмэри болохол,— гэжэ энэ гүүртые даагша Лидия Шигина хөөрэнэ.

Уданшьегүй баруун хойто бургааhанай забhарhаа хүхэ ногоондо садаhан танжагар тарган хуа эреэн үнеэд хүндэ хүндөөр уухилалдаhаар хорёо руугаа субаба. hаалишадшье түргэхэн хүнэг, hандалинуудаа барижа, үнеэд тээшээ ярабад. Тиигэhээр байтар унайн утаан бааяжа, үнеэ hаалган түлэг захалаад, хорёогой хажуугаар зэргэлүүлэн табиhан бидонууд руу хөөhэтэмэ сагаан hүн шааяса эюулэгдэжэ эхилбэ.

Гэртэ ороходо хүн бүхэнэй хэhэн хүдэлмэриин дүн харуулгын самбар дээрэ хэн hаалишан, үдэртөө хэды шэнээн hү hаагааб гэжэ аржытар бэшээтэй харагдана. Эгээн түрүүлэн «hаалишан Мария Иванова жэлэй эхинhээ хойшо 7 hара соо үнеэн бүриhөө 1364 килограмм hү, тэрэ тоодо июльдэ үнеэн бүриин 245 килограмм hү hаагаа» гэжэ тэмдэглэгдэнхэй. Мүн гүүртын дүй дүршэл ехэтэй hаалишад Нина Туголукова, Тамара Иванова, Валентина Афанасьева болон бусад энэ үе соо баhал үнеэн бүриhөө 1250 килограммhаа доошо бэшэ hү hааhан байна.

— Гүүртэдэмнай хамта 184 үнеэд бии. Тэдээн соohoo 10 үнеэдтэнь 20 тугал заядажа түлжүүлэгдэнэ. Мүнөө сүүдхэдээ гүүртээрээ 1100—1200 килограмм hаажа тушаанабди. Илангаяа hаянай ехэ халуун болоод, hоно батаганаан олошоржо, үнеэднай hүеэ нэгэ бага гаха татаа. Тиигэбэшье үнеэн бүриhөө үдэрэй 8—10 килограммhаа доошо бэшэ hү haaхын түлөө аhан шадалаар оролдогдоно гээшэ,— гэжэ гүүртые даагша нүхэр Шигина хэлэнэ.

Үхэр мал адуулхада таарамжатай уужам талын үгышье hаань, гүүртын адуулгашад Василий Лизунов, Александр Фазаулин гэгшэд эндэхи газараа арбан хургандал мэдэдэг дээрэhээ элдэб бургааhа шугын забhар, ойн соорхой бүхэниие оложо, мүн уhа болой эрьеэр үнеэдээ бэлшээдэг юм.

Тиигэбэшье малаинь бэлшээри тушаа багахан ажаглалта хэхээр байна. Эндэхид үнеэдээ hүниндөө адуулнагүй.

— Газарнай үйтан аад, hүниинь мал бэлшээхэ аргагүй. Үнеэд харанхыда модо, бургааhан соогуур таража, үгы болошохоёо hанана, гээд адуулгашад мэдүүлнэ.

Тиимэ hэн хойнонь үнеэдтээ нэмэлтэ тэжээл болгожо, ногоо сабшажа эдюулхэ байгаа бшуу. Теэд энээн тушаа гүүртынхид, мүн зоотехник нүхэр Травкина, отделениин, колхозойшье хүтэлбэрилэгшэд hанаалаа табинагүй. Хэрбээ тиимэ хүдэлмэри эмхидхээд байгаа hаань, hүн бүришье ехэ haагдаха байhаниинь лабтай.

Бухыдөө XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхозойхид байгша ондо хамта 6300 центнер hү худалдаха түсэбтэй аад, августын 1-нэй мэдээгээр 3789 гаран центнер тушаажа, 7 hарынгаа түсэб дүүргээд, Улаан-Үдын үйлэдбэриин управлени доторoo түрүү зэргэдэ гаранхай. Мүнөө артелиин гүүртэнүүд үдэр бүри 25—26 центнер hү бэлэдхэлэй пунктда эльгээнэ. Илангаяа Мухар-Талын отделениин, Наринай hаалиин гүүртэнүүд hү ехээр hаажа тушаана.

М. Намжилов.
Авторай фото.

— Василий Павлович, энэ үдэр үнеэднай хэр hайн садаа гээшэб? Бэлшээритнай муудаагүй гү? — гэжэ гүүртые даагша Лидия Шигина адуулгашан нүхэр Лизуновhоо асууна...

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: энэ гүүртын залуу hаалишад (зүүн гарhаа) Людмила Иванова, Мария Иванова, Анна Кузнецова, Нина Юманкина, Мария Осипова.
М. НАМЖИЛОВАЙ фото.

Эрдэм бэлигтэй эрхим багша

Онгосо-одондо hуугаад, огторгой замбуулин соогуур Валентина Терешковагай нниДэжэ ерэхэдэнь, эрэлхэг зоригтой энэрхы сэдьхэлтэй эхэнэрнүүд, солото суута совет эхэнэрнүүд тухайгаа омогорхон бодожо байгаа hэм. Тиин юундэшьеб, Ленинград хотодо ажалладаг элитэ ехэ эрдэмтэ, бэлигтэй багша Вера Ивановна Цинциус hанаандамни ороо бэлэй.

Огторгойн гүн руу шармайhан омог дорюун космонавт... Эгээлэй хүдэлмэришэнэй бүлэдэ түрөөд, эрдэм ухаанай орьёл орой өөдэ шармайжа, эрхим мэргэжэлтэй багша, эрдэм наукын доктор болоhон эхэнэр... Имэл ехэ эрмэ хүсэтэй, эрэлхэг зоригтой ха юм даа, совет эхэнэрнүүднай!

Профессор Вера Ивановна Цинциус орон нютагаймнай олохон национальна округ, хизаарнуудта, тэрэ тоодо манайшье республикада мэргэжэлтэй кадрнуудые, научна хүдэлмэрилэгшэдые бэлэдхэхэ хэрэгтэ ехэ туhа хүргэhэн байна.

Мүнөө Вера Ивановна эгээ жара хүрэбэ. Эрдэмтэ багшын энэ хүрэтэр ябажа ерэhэн алдарта зам тухайда тобшо тэдыгээр хэлэхэдэ иимэ юм. В. И. Цинциус 1903 оной августын 8-да Ленинградай хүдэлмэришэнэй бүлэ дотор түрэhэн байна. 1918 ондо эхэнэрнүүдэй Лиговскэ гимнази дүүргээд, Тамбовой, удаань Урицкын исполкомуудта счетоводоор ажаллаа. Хожомынь эрдэм дээшэлүүлхэ курсада, багшын дээдэ hургуулида ябаhан байна. Тиин 1929 ондо Ленинградай университедые Вера Ивановна нэгэдэхи зэргын диплометойгоор дүүргэhэн байха юм. 1930—32 онуудта аспирантурада hураа. Бүри университедтэ hурахаhаа эхилээд, Хойто зүгэй арадуудай институтда (1927 онhоо), хожомынь Герценэй нэрэмжэтэ багшын институтда ном заадаг бэлэй. Аспирантураа дүүргэхэдэнь, В. И. Цинциусые тус университедтэнь доцентын тушаалда үлөөhэн байна.

1941 ондо тунгус-манжа хэлэнүүдээр докторой диссертаци бэшэжэ хамгаалаад, удангүй профессор нэрэ зэргэтэй болоо hэн. Удаан саг соо университедтэ багшалаад, 1953 оной намарhаа хойшо Герценэй нэрэмжэтэ институтда, Холын хойто зүгэй арадуудай хэлэнүүдэй кафедрые даажа байдаг юм.

Вера Ивановна Цинциус тунгус-манжа хэлэнүүдэй болоод этнографиин асуудалнуудаар манай оронойэгээн ехэ мэргэжэлтэдэй нэгэн юм. Эдэ асуудалнуудаар профессор Цинциус олон тоото хүдэлмэринүүдые бэшэнхэй. Тунгус, манжа хэлэнүүдые хоорондонь сасуулжа үзэhэн хүдэлмэринүүдынь тус хэлэнүүдые, мүн тэрэшэлэн монгол хэлэнүүдые шэнжэлхэ хэрэгтэ тон ехэ туhа нэмэри болоно. Тэрэнэй хэблэн гаргаhан зарим шэнжэлгэнүүдые тоолобол иимэ: «Эвен (ламут) хэлэнэй грамматикын очеркнууд» (1947 он), «Тунгус-манжа хэлэнүүдэй абяануудые зэргэсүүлhэн шэнжэлгэ» (1949 он), «Орочонгуудай хэлэнэй морфологиин очеркнууд» (1949 он), «Негидальцуудай таабаринууд» (1957) гэхэ мэтэ.

Шэнжэлгын болоод багшын хүдэлмэриие үнэн зүрхэнhөө, эдэбхитэйгээр хэдэг түбшэн даруу зантай энэ эрдэмтэмнай илангаяа Холын хойто зүгэйхинэй хэлэ бэшэгэй мэргэжэлтэдые олоор хүмүүжүүлэн гаргаhан байна. Тунгус-манжа хэлэнүүдэй мэргэжэл олоhон хүнүүд бултадаа шахуу профессор Цинциусэй шабинарынь юм. Тэрэшэлэн хойто зүгэй арадуудай аман зохёол болон этнографиин эрдэмтэдые hурган дэбжүүлгэдэ В. И. Цинциус мүн лэ эдэбхитэйгээр туhалаа.

Анха түрүүн Вера Ивановнатай нёдондо зун Ленинградта уулзаа hэм.

—Нютаг хэлэ шэнжэлхэ түрүүшынгээ хүдэлмэри бэшэжэ дүүргэнхэйб. Тингээд зарим асуудалнуудые тантай зүбшэхэ hанаатайб,—гэжэ ЛГУ-гай газааhаа телефондоходомни:

—Танай тухайда Дмитрий Андриянович Алексеевhээ дуулаа hэм. Мүнөө би сүлөөтэйшэг байнаб. Аргатай hаа, энэ дороо ерэхэдэтнай болохо,—гэжэ үнинэй танил мэтээр харюусаад, профессор Цинциус гэрэйнгээ адрес үгөө бэлэй.

Гэртэнь ерээд, хэдэн асуудалаар зүбшэл заабари абажа байтарни, телефон дуугарба. Вера Ивановна хэдэн минута соо утаhаар хөөрэлдөөд, намда хандажа: «Институт языкознанида зүблөөн болохоёо байна, ерэгты гэжэ Владимир Михайлович Неделяев хонходоно, хоюулан ошоёбди»,—гээ hэн. Түүрхэ хэлэнүүдэй словарь зохёохо тухай орёо бэрхэ олохон асуудалнуудаар хэлэ бэшэгэй эрдэмтэд hанамжануудаа андалдаhан байна. Профессор В. И. Цинциусэй үгэ хэлэхэдэ, тэндэ суугаашад анхаралтайгаар шагнажа, дурадхал hанамжануудыень дэмжэн зүбшөөн hуугаа hэн...

Вера Ивановна жаратай болобошье, өөрынгөө наhанhаа нилээд залуугаар харагдадаг, хүнгэн сарюун зандаа. Жара наhанайнь дурасхаалта ойтой дашарамдуулан, Вера Ивановна Цинциустэ үнэн зүрхэнэй баяр хүргөөд, залуу мэргэжэлтэдые саашадаашье хүмүүжүүлэн, эрдэм наукын ашаа туhада үни удаан ажаллажа ябахыень юрөөн хүсэнэбди.

Ц. Будаев.

АЛТАЙН ХИЗААР. «Л... жэ совхозой продукци у... дын ангай арhанай найма... лэ шанартайгаар абтадаг ... ондо ангай арhа худал... совхоз 873 мянган түхэр... олзо оруулба. Зоотехник ... харовагай толгойлдог н... фермын коммунис ажалай ... мүрысөөндэ түрүү hуури э... раг дээрэ: (зүүн гарhа... фермын хүтэлбэрилэгшэд ... харова, ан харагшад Вален... шенко, Мария Васильченк... байна.

ТАСС-ай фотох...

Яахадаа анхарал табигданагүйб?

Байгша оной июлиин hүүл багта зоологическа хүдэлмэриин үедэ Баргажанай аймагаар ябахадаа, «Таряанда хоро хүргэдэг хулгана, зумбраа, мэтын амитадтай республика дотор тэмсэл ябуулха тухай» Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй 1961 оной май hара соо гаргаhан тогтоолой ямараар дүүргэгдэжэ байhые шалгабабди. Энэ тогтоолые бэелүүлхэ талаар Баргажанай аймсоведэй гүйсэдком тусхай тогтоол гаргаhан байха юм.

Харин мүнөө энэ тогтоолой саарhан дээрэ үлэшэhэндэнь гомдолтой. Баргажанай аймпотребсоюзай түрүүлэгшэ Н. Ф. Зверковhоо энэ тогтоол тухай асуухада:

Зумбраа? Хулгана?.. Тэдэнтэй тэмсэхэ? Иимэ тогтоол юундэшьеб hананагүйб—гэжэ харюусаба.

Мүн Баргажанай сельпогой түрүүлэгшэ Ф. Ф. Максимов энээн тухай мэдээшэгүй болобо.

Гайхалаа бара! Эдэ организацинууднай таряанай хоротон—зумбраа, хулганатай тэмсэхэ хүдэлмэри эмхидхэхэ уялгатай зургаанууд бэшэ юм гү? Юундэб гэхэдэ, худалдаа наймаанай магазинуудта эдеэ хоолшье, эд бараашье ехэ, харин тэрэниие хулганануудай гутаажа, эдижэ байхада эдэ хүтэлбэрилэгшэдтэ хамаагүй гээшэ гү? Мүн зумбараа хюдахада алишье таладаа туhатай, арhыень тушаахаш, таряа талханда хохидол ушаруулагдахагүй, hургуулиин hурагшадые, мүн бусадыешье энэ хэрэгтэ хабаадуулха шухала.

Баргажанай аймагай Нестериха hууринай магазинда ороод үзэе. Хулгана гээшэнь тэндэ үдэшэнхэй, аргагүй олон, үдэр дунда хүнэй хаража байхада гүйлдэжэ ябана. Наймаалагша Н. И. Чупрова хабхаан, зангагүйб гэжэ шалтаад, хулганатай ямаршье тэмсэл хэнэгүй.

Тус асуудалаар аймгүйсэдкомой баталан абаhан тогтоолой 2-дохи, 3-дахи пунктнууд соо ингэжэ бэшээтэй: «Хулгана бариха занга, хабхаан ажалшадта олоор худалдахые аймпотребсоюзые уялгалха».

Нэгэ хулгана жэл соо 1,5 килограмм ооhо эдихэ, харин үхэр хулгана—18 килограмм. Иимэ экономическа хохидол ушаруулхаhаа гадна, хулгана ехэ хоротой, х... ритай үбшэ тараадаг... шээнь: хумхаа, таха... эшэргэнэ, уушханай х... яра шарха тэдэ амитад... даг. Үшөө зунай үедэ... на гэр бараанда үсөөн... бээлдэг, харин намарт... тэн болножо эхилхэдэ, ... дулаан газар бэдэржэ... бараанда байрладаг.

Хулганатай тэмсэхэ... Баргажанай аймпотр... сельпогой хэмжээ аба... гайхалтай.

Мүн республикын б... аймагуудта, илангаяа ... Аха, Зэдэ, Захаамин... гуудта хулганануудтай ... хэ хэрэг hулаар табиг...

Хулгана?... Зумбраа?... ажахыда, худалдаа на... дашье, хүнэй элүүр эн... далдашье хохидол, хоро... жэ болохо хулгана, мэр... тэй хүсэ шадалаа гам... тэмсэел.

В. Та...
республикын са...
станциин инстр...

Семинар үнгэргэгдэбэ

Профессиональна Союзуудай Буряадай Областной Совет саарhанай болон модо болбосоруулха промышленностиин клуб, библиотекэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэдэй зургаан үдэрэй семинар үнгэргэбэ.

Дүшэн гурбан клубай, арбан долоон библиотекэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэд семинарта хабаадалсаа.

«КПСС-эй ЦК-гай июниин Пленумэй тогтоолнууд, клуб болон библиотекэнүүдэй саашанхи зорилго» гэhэн элидхэл профсоюзуудай Областной Соведэй секретарь М. М. Гаськов хэбэ.

Клубуудай хүдэлмэрилэгшэд Улаан-Үдын ЛВРЗ-гэй Соёлой байшанда, библиотекээрхин Горькиин нэрэмжэтэ библиотекэдэ ажаллажа, дүй дуршэлөө андалдаа, элидхэлээр зохихо тогтоолнуудые баталан абаа.

Н. Тюрнев.

ХИЛЫН САДАНАhАА

Амгалан ёhоор зэргэ оршон байха политикын амжалта

ВАРШАВА

Москвада баталагдаhан хэлсээн хүн бүхэндэ, үхибүүдтэнь, ашa гушадань түйлай ехэ удха шанартай Энэ хэлсээн хүн зониие термоядерна зэбсэг туршалгын хорото хойшолонгуудhаа хамгаална гээд Польшын Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшын орлогшо Стефан Игнар мэдүүлбэ. Москвада баталагдаhан хэлсээн хадаа амгалан ёhоор зэргэ оршон байха политикын амжалта оюун ухаанай, хүн зондо энэрхы сэдьхэлтэйгээр хандаха ябадалай илалта болоно. Дэлхэйн элдэб газар нютагуудта атомна зэбсэггүй зоно бии болгохо дурадхалые бодотоор бэелүүлхэ hайн эрхэ байдалые энэ хэлсээн бии болгоно.

Москвада баталагдаhан хэлсээе поляк арад айхабтар ханангяар угтаба. Энэ хэлсээн хадаа Советскэ Союзай, бусад социалис оронуудай сэхэ шууд бэелүүлдэг политикын шэнэ амжалта болоно. Хүн түрэлтэн термоядерна дайнай аюулгүйгөөр ажаhууха, хүгжэхэ хүсэлтэй. Баталагдаhан энэ хэлсээн бүхы хүн түрэлтэнэй иимэ хүсэл эрмэлзэлэй бэелүүлэгдэхэ замдахи түрүүшын алхам болоно гэжэ Польшын демократическа партиин ЦК-гай түрүүлэгшын орлогшо Влодзимеж Лехович хэлэбэ.

УЛААН-БААТАР

Монголой Арадай Республикын правительствын мэдүүлгэ толилогдоо. Ядерна туршалгануудые хорихо тухай асуудалаар гурбан талын үгэеэ ойлголсоhон ушар нэн түрүүндэ Советскэ Союз, бусад социалис оронуудай эб найрамдалда дуратай гадаадын политика бэелүүлдэгэйнь ашa үрэ болоно, Советскэ Союз, бусад социалис оронууд элдэб социальна байгуулалтатай гүрэнүүдэй амгалан ёhоор зэргэ оршон байлгын ленинскэ гол гуримуудые хүтэлбэри болгодог юм гээд монгол арад, тэрэнэй правительство тоолоно гэжэ мэдүүлгэ соонь заагданхай.

Монголой Арадай Республикын правительство энэ хэлсээндэ дары хабаадаха тухайгаа сэхэ шууд мэдүүлээ.

ГАВАНА

Ядерна туршалгануудые хорихо хэлсээнэй Москвада баталагдаhан тухай мэдээе Гаваны «Тарде» газетэ эли тодоор үгэбэ. Москвагай мэдээсэлые радиогоор абтаhан фото-зурагуудтайгаар толилhон байна. Хэлсээнэй баталагдаhан тухай мэдээсэл Кубын радиогоор хэды дахин дамжуулагдаа.

НЬЮ-ЙОРК

ООН-ой Генеральна Ассамблейн XVII сессиин түрүүлэгшэ Мохаммед Зафрулла-хан (Пакистан) телеграмма эльгээгээ. Агаарта, замбуулин дайдада, уhан доро ядерна туршалгануудые хорихо хэлсээе Москвада баталhан гурбан гүрэнэй ажал ябуулагшадые тэрэ халуунаар амаршална. Тиигээд бата бэхи эб найрамдал тогтоохо талаар шэнэ амжалтануудые түйлахыень Мохаммед Зафрулла-хан хүсэбэ. Буу зэбсэггүй, дайн байлдаагүй эб найрамдал тогтоохо замдахи түрүүшын алхам энэ баталагдаhан хэлсээн болоно гээд телеграмма соонь хэлэгдэнхэй.

ТОКИО

Гурбан агууехэ гүрэнүүдэй—Советскэ Союзай, США-гай, Англиин ядерна туршалга хорихо хэлсээе баталhан тухай япон арад ехэ баяртайгаар дуулаба.

Ниитын организацинуудай түлөөлэгшэ, эрдэмтэн, городой мэр г-н Цутому Тагава Нагасаки городой хүн зоной нэрэhээ Москвагай хэлсээе hайшаан дэмжэбэ. Ядерна бомбогүй, буу зэбсэггүй амгалан тайбан байдалай тогтоогдохо эхин табигдаа гэжэ найдаhанаа Нагасаки городой мэр мэдүүлбэ.

Совет ниислэлдэ түүхэтэ хэлсээе баталhан оронуудай правительствануудай үүсхэл оролдолгые бүхы Японой таряашадай бүлгэмэй федерациин генеральна секретарь Томиюки Такада үндэрөөр сэгнэhэн байна. Ядерна дайнай аюулые усадхаха талаар түрүүшын амжалтын түйлагдаhаниие олон хүнэй хабаададаг тус организациин бүхы гэшүүдэй зүгhөө hайшаан дэмжээ. Японой таряашад энэ үүсхэлыень үнэнхэ зүрхэнhөө hайшааба. Түрүүшын алхамай hүүлээр саашадаа шэнэ шэнэ алхамууд хэгдэжэ, дэлхэй дээрэ бата бэхи эб найрамдал тогтоогдохо байха гээд япон таряашад этигэнэ гэжэ Томиюки Такада хэлээ.

БОГОТО

Москвагай хэлсээн эб найрамдалай, амгалан ёhоор зэргэ оршон байлгын харгы зам нээжэ үгэнэ. Советскэ Союзай илагдашагүй Коммунис партиин, бүхы совет арадай бэелүүлдэг политикада ингэжэ харгы зам нээгдэнэ гээд «Вос де ла демокрасиа» гэдэг Колумбиин газетэ түрүү бэшэг соогоо тэмдэглээ. Эб найрамдалай түлөө, амгалан ёhоор зэргэ оршон байхын түлөө тэмсэлгэ Колумбиин Коммунис партиин программын шухала хубинь болоно гэжэ түрүү бэшэг соонь хэлэгдэйэн.

БАНГКОК

Азиин зүүн урда зүгэй оронуудай газетэнүүд ядерна туршалгануудые хорихо хэлсээн тухай ехэ анхарал табина.

Советскэ Союзай, Холбоото Штадуудай, Великобританиин ядерна зэбсэг туршалга хорихо тухай хэлсээе дэлхэйн олонхи оронууд hайшаан дэмжэнэ гэжэ Таиландын «Бангкок уорлд» газетэ бэшэбэ.

Москвагай хэлсээн тон шухала удхатай хэрэг гээд Малайн «Санди Мейд» газетэ тэмдэглээ.

Энэ хэлсээнэй hүүлээр радиоактивна тунасануудай аюулые хэды сагай туршада усадхаха, Зүүн Баруун хоёрой хоорондо тохёолдоhон шахардуу байдалые hуларуулха, буу зэбсэг ехээр бэлдэхэ ябадалда нүлөөлхэ гэжэ «Гонконг стандарт» газетэ hанамжалаа.

Ганын правительствын уряагаар совет мэргэжэлтэд ороной байгаалиин баялигые шэнжэлжэ байна. Ганын залуу хүдэлмэрилэгшэдтэй хамта совет геологууд туулганай, алтанай, боксидай уурхайнуудые бэдэржэ байна.

Буи гэдэгдэхи электростанци, Такоради гэдэгтэхи туулганай заводой барилгануудые хэхын тулада шэнжэлэлгэ хэгдэжэ байна. Зураг дээрэ: совет мэргэжэлтэ Ганын туhалагшадтай хамта тэндэхи газарые буулгахаяа ошожо ябана.

БТА—ТАСС-ай фото.

Либери хабаадаха болобо

ПАРИЖ, августын 6. (ТАСС). Ядерна зэбсэг туршалгые хорихо тухай августын 6-да Москвада баталагдаhан хэлсээндэ минии орон хабаадаха гээд Либериин президент Уильям Табмэн мэдүүлээ гэжэ Франс Пресс агенствын корреспондентын мэдээсэлhээ тодорхойлогдоно. Энэ хэлсээн хадаа «агуу ехэ хэрэг» болоно гэжэ президент хэлэhэн байна.

Италиин Министрнүүдэй Соведэй шиидхэбэри

РИМ, августын 6. (ТАСС). Агаарта, замбуулин дайдада, уhан доро ядерна зэбсэг туршалгые хорихо тухай Москвагай хэлсээндэ Итали хабаадахань. Премьер-министр Леоне гэгшын дурадхалаар Италиин Министрнүүдэй Соведэй заседанида үсэгэлдэр иимэ шиидхэбэри баталагдаба.

Туhаламжын түлөө баяр хүргөө

Скопле городто газарай хүдэлhэнтэй дашарамдуулан, түргөөр ашатай hайн туhаламжа hайн hайхан hаналтайгаар хүргэhэнэйнь түлөө совет Улаан Хэрээhэндэ, бүхы совет арадта Югославиин правительствын, бүхы югослав арадай нэрэhээ Югославиhаа СССР-тэ байдаг сагзуурын этигэмжэтэ Ф. Горски ехэ баяр хүргэбэ. Баяр хүргэхын түлөө Ф. Горски СССР-эй СОКК-гай, КП-гэй гүйсэдкомой түрүүлэгшын уялгые дүүргэгшэ З. С. Майороватай зорюута уулзаhан байна.

Президентын дайсад добтолно

НЬЮ-ЙОРК, августын 6. (ТАСС). Гаитиин хойто эрье шадар үсэгэлдэр республикын президент Дювалье гэгшын дайсад буугаа. Урдань алба хэhэн, hайса зэбсэгжэhэн 250 офицернүүд, солдадууд тэрэ отрядтань ороно. Эдэнэр мүнөө үедэ Гаитиин хоёрдохи ехэ город тээшэ, Кап-Аитьен тээшэ шэглэлтэйгээр ябана.

Энэ добтолгые эмхидхэгшэд республикын мүнөөнэй президентые тушаалhаань буулгаха зорилготой гээд Санто-Домингоhоо (Доминиканска республика) дамжуулагдаhан АП агентствын мэдээсэл соо заагданхай.

Киномеханигуудай шэнэ отряд

Улаан-Үдын № 1 техническэ училищиин 38 hурагшад hуралсалаа дүүргэжэ, хоёрдохи категориин киномеханигай мэргэжэлтэй болобод.

Н. Иванов, Г. Казанцева, Р. Орлов, А. Красноярова, Н. Прощалыгина болон бусад шалгалта дээрэ эрхим сэгнэлтэ абаа.

Мэргэжэлтэд республикын хүдөө нютагуудаар хүдэлхэеэ гараба.

А. Шубный.

Хэлхеэ холбоонойхидой hайн үүсхэл

Буряадай хэлхеэ холбооной конторонуудай хүдэлмэрилэгшэд байгша оной түрүүшын хахадай түсэбые 100,8 процент дүүргээ. Тэрэ тоодо газетэ, журнал захилгаар 100,8, бутархай наймаагаар 106,9 процент дүүргэhэн байна. Түсэбэй дүүргэлтые нёдондоной энэ үеынхитэй сасуулбал 9,3 процентээр дээшэлhэн.

Хориин хэлхеэ холбооной хүдэлмэрилэгшэ Зоя Васильевна Краснопеева ажалшадта газетэ, журналнуудые олоор захюулна. hара бүхэндэ захигшадайнгаа тоое олошоруулдаг заншалтай.

Июль hарада урдынхида орходоо «Сельская жизнь» газетэ 150, «Правда» 50 хэhэг олоор захигдаа. Тэрэшэлэн хүдөө ажахын темээр гараhан хэблэл бага бэшээр захюулагдана.

Н. Хазагаев.

hурагшад үбhэ хуряалсана

Ноёхоной найман жэлэй hургуулиин hурагшад Хяагтын үйлэдбэриин управлениин XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой үбhэ хуряалганда туhалалсана.

hурагшадай туhаламжаар колхозой 8 бригада 40 hури үбhэ мүнөө үедэ бэлдээд байна.

С. Биликтуев.

ЭЛДЭБ hОНИН

САМОЛЁДТОИ МҮРГЭЛДЭhЭН БҮРГЭД

Самолет хүрэхэ газартаа хүрөөд, газарта буухаяа забдаба. hүүлшынгээ тойролгоо хээд, аэродром тээшээ сэхэлдибэ. Мөөрнүүдынь табигданхай. Тиигэжэ ябагарнь самолет гэнтэ дуг гэжэ, ямар нэгэ юумэнтэй мүргэлдэшэhэн шэнги болоод, түргэхэнөөр газарта дүтэлжэ захалба.

Ехээр гайхаhан лётчигуудай газарта буугаад харан гэhээнь: самолёдойнь далида аяар 70 сантиметр утатай, 30 сантиметр үргэнтэй нүхэн онгойжо байба. Нүхэ руунь шагаагаад харахадань, шубуунай үдэ, загаhанай хашарhан, яhан дүүрэн.

Юун болооб гэхэдэ, сазан гэжэ загаhа абаад ябаhан бүргэд самолёдтой мүргэлдэшэhэн байгаал даа.

Ниидэжэ ябаhан шубуудай самолёдтой мүргэлдэшэхэ ушар үсөөн бэшэ юм. Гэбэшье тон hэргэг, хүсэтэй, томошье шубуун болохо бүргэдэй самолёдтой мүргэлдэhэн ушар тон үсөөн гэхэ. Баргсаан тухайлхада, тэрэ бүргэд hабартаа бажуугаад ябаhан өөрынгөө «олзо»—тон томо сазан загаhые хаяхаяа хайрлаад нобшоржо ябаhаар «булад шубуутай» мүргэлдэшөө хаш даа.

hЭРЮУСҮҮЛДЭГ АГААРАЙ УРАСХАЛ

Тянь-Шаниин хадануудhаа, Казахстанай ниислэл хото Алма-Ата тээшэ намжааханаар үлеэдэг жабарые эндэхи эрдэмтэд «hэрюусүүлдэг агаарай урасхал» гэжэ нэрлэhэн байна. Хайладаггүй мүнхэ саhаар хушаатай орьёл үндэр хадануд байгаалиин вентиляторай үүргэ дүүргэдэг байhаниие шэнжэлэгшэд олохон жэлэй туршада ажаглаhанайнгаа hүүлдэ тодорхойлбо.

Эдэ хадануудай хормойдо Алма-Ата хото оршодог. Наранай орохотой зэргэ Алма-Ата дээгүүр аятай hэрюухэн hалхин хадаhаа hэбшээлжэ ородог. Ямар hайхан үнэрөөр анхилдаг гээшэб. Тянь-Шаниин хада уулануудые бүрхөөн ногооруулдаг хасуури, жодоо модонуудай анхилма үнэр тэрэ зандаа хангалтан, хүн зоной халуу наранда эсэшэhэн бэеые hэрюусүүлдэг. Эгээл hонирхолтой юумэниинь юуб гэхэдэ, үглөөгүүр болоходо эхилхэдэ тэрэ жабар гэдэргээ эрьежэ захалдаг. Тиигэжэ hүниндөө городой гудамжануудта тунашаhан ута уняар, эhэ тооhо үлеэн татажа абаашадаг байна.

МАНТАН ТОМО МАШИНА

Тус бүридөө табан дабхар арбан ехэ гэрэй зэргэ хадые сүүдхэ соо нураан унагааж шадаха хүсэтэй роторно экскаватор Украинын марганец малтадаг карьерта ашаглагдажа эхилбэ. Тэрэ ... на нэгэ часай туршада ... coohoo 3000 кубометр газ... раан гаргадаг байна.

Ново-Краматорско завод... тээгдэhэн энэ мантан то... шина аяар 20 дабхар, угаа ... шагнууртайшье hаа, тон ... хэнөөр жолоодогдоно. Угаа... таhан шоройгоо 250 метр ... дамжуулан хаяха оньhото ... рэлгэтэй. Энэ машина нэгэ ... гарахадаа аяар таби метр ... тэй газар угаан малтадаг юм.

1500 ЖЭЛЭЙ СААДА Т... НЮУСА

Самарканд шадар, Чиек... нютагта үни сагта нюугдаh... мүнгэн нюуса олдобо. М... хэгдэhэн энэ үнэтэ эд хэрэ... худаг малтажа байhан х... ришэд олоhон байна.

Самаркандын археолог ... Крикас, Ленинградай эрми... научна хүдэлмэрилэгшэ ... Маршак гэгшэд эндэ шэнж... хүдэлмэри хэжэ гурбан ме... зэгыдэ үни сагай байрын б... олоо. Тэрэ байрын эд х... хадагалдаг газарта мүнгөөр ... аяга блюдаhаа гадна ша... хэгдэhэн амhарта, медалье... дэб амитадай дүрсэнүүд о... байна.

Эрмитажай мэргэжэлтэд... дорхойлhоной ёhоор, элдэб ... зурагаар гоёогдоhон мүнгэн ... блюдэ манай үеын урда тэ... дахи зуун жэлдэ бүтээ... гэжэ багсаагдана.

ДАЛАЙЕ ШЭНЖЭЛХЭ АПП...

Совет эрдэмтэд манай ... промышленностиин бүтээhэ... шыхан аппарадаар далай с... даг загаhануудай, бусад ам... ямараар абяа гарадагые ... дээрэ бэшэжэ абаба. Тэрэ... радынь юрын заахан магн... ной зэргэ хэмжүүртэй.

Совет мэргэжэлтэдэй бү... энэ аппарат далай дээрэ ... ямаршье юрын онгосо, лодк... рэ хэрэглэжэ болохо юм. ... тэд тэрээгээр Советскэ ... европейскэ хубиин уhа сөө... дые, мүн урда болон хойто ... далайнуудые шэнжэлбэ.

Далай соо амидардаг оло... тадай ямар абяа гарадагые ... бэшэжэ абаа. Жэшээнь, ... гэжэ загаhан дүрбэн онд... абяа гарадаг байба.

Иимэ түхэлэй аппарату... гаhа барилгада, загаhанай ... рэгүүдые бэедэ дүтэл... хэрэгтэ үргэнөөр хэрэгл... гэжэ мэргэжэлтэд тоолоно.

(ТАС...

Редактор
Ц. О. ОЧИР...

Манай адрес, телефонууд

АДРЕС ОБЪЕДИНЕННОЙ РЕДАКЦИИ: гор. Улан-... улица ЛЕНИНА, 35. Телефоны: редактора—23-67, зам. ре...тора—38-42, зам. редактора—35-84, секретариата—27... отделов: сельскохозяйственного производства и парти... жизни—47-59, 35-14, промышленного производства и пар...ной жизни—48-89, 33-61, корректорская—35-95.

Улица ЛЕНИНА, 26. Телефоны отделов: идеологичес... —24-74, советского строительства и быта—34-93, рабсел...ров и писем—25-41, 38-30, информации—32-74 и переводо... 34-05.

гор. Улан-Удэ, типография Министерства культуры Бурятской АССР.

Н00493. Зак. № 445